

Cynllun Iechyd Cyhoeddus Caerdydd a'r Fro

Ar gyfer y cyfnod 2023/24 i 2025/26

Ebrill 2023 Terfynol

Rhagymadrodd a throsolwg

Cyd-destun

Mae gan Fwrdd Iechyd Prifysgol (BIP) Caerdydd a'r Fro gyfrifoldeb statudol i ddiogelu a gwella iechyd y boblogaeth, ochr yn ochr â gofyniad i ddangos yr egwyddor datblygu cynaliadwy a nodir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (WFG). Mae'r egwyddor hon yn ei gwneud hi'n ofynnol i sefydliadau flaenoriaethu atal salwch, yr hirdymor, integreiddio, cydweithio a chynnwys.

Mae'r cynllun hwn yn nodi cyfraniad arbenigol iechyd cyhoeddus at wella iechyd a lleihau anghydraddoldebau iechyd ledled Caerdydd a Bro Morgannwg dros y tair blynedd nesaf, gan weithio gyda'n partneriaid. Mae'n disodli ein cynllun iechyd cyhoeddus lleol blaenorol, ac mae'n rhan o gynllun tymor canolig integredig (IMTP) BIP Caerdydd a'r Fro ar gyfer 2023-26. Er bod ymateb iechyd cyhoeddus i Covid-19 wedi lleihau yn ystod 2022-23 a bod y cynllun hwn yn rhagdybio y bydd y status quo yn parhau, bydd angen i ni aros yn hyblyg os bydd angen cynyddu'r ymateb eto.

Ein nod

Ynghyd â'n cymunedau a'n partneriaid, byddwn yn gwella iechyd a llesiant ac yn lleihau anghydraddoldebau yng Nghaerdydd a Bro Morgannwg. Byddwn yn gwneud hyn drwy ganolbwyntio ar flaenoriaethau y cytunwyd arnynt a chymryd rôl arweiniol wrth gydlynu'r system ehangach

Trosolwg

Mae'r ddogfen hon yn disgrifio sut mae ein tîm iechyd cyhoeddus lleol arbenigol yn gweithio, a'r rhaglenni gwaith craidd rydym yn eu harwain ar draws system iechyd cyhoeddus.

Mae rhai agweddau allweddol ein rhaglenni – y rheini lle mae cysylltiadau ac aliniad uniongyrchol â'r rhaglenni strategol eraill yn y BIP – yn rhan o raglen Llywio Iechyd ein Poblogaeth i'r Dyfodol (SOFPH) y Bwrdd Iechyd.

Anghenion iechyd ein poblogaeth

Asesu'r angen

Mae'r camau gweithredu sydd yn y cynllun hwn yn ymateb i anghenion iechyd yr hanner miliwn o drigolion yn ein hardal a nodwyd drwy wahanol asesiadau, gan gynnwys y rheini a gynhaliwyd ar gyfer y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (*Aseiad o Anghenion y Boblogaeth Caerdydd a'r Fro*) a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (*aseiad llesiant Caerdydd; aseiad llesiant y Fro*). Mae'r rhain yn cynnwys yr anghenion a restrir isod.

Anghydraddoldebau iechyd

Mae anghydraddoldebau hirsefydlog mewn canlyniadau rhwng pobl sy'n byw yn ein hardaloedd mwyaf a lleiaf difreintiedig, o fewn ein cymunedau lleiafrifoedd ethnig, a grwpiau ymylol eraill. Cafodd yr anghydraddoldebau hyn eu hamlygu a'u cynyddu ymhellach gan bandemig Covid-19, ac yn fwy diweddar yr argyfwng costau byw, ac fe'u disgrifir yn fanylach yn adroddiad Cyfarwyddwr Iechyd Cyhoeddus 2020, *Gadael neb ar ôl yng Nghaerdydd a Bro Morgannwg*.

Mae anghydraddoldebau hirsefydlog mewn canlyniadau rhwng pobl sy'n byw yn ein hardaloedd mwyaf a lleiaf difreintiedig, o fewn ein cymunedau lleiafrifoedd ethnig, a grwpiau ymylol eraill

Demograffeg

Mae ein poblogaeth yn mynd yn hŷn ar gyfartaledd, ac mae tueddiadau blaenorol mewn twf poblogaeth wedi arafu; roedd mudo i'n hardal yn ystod 2022 yn cynnwys derbyn ffoaduriaid o'r Wcráin, Cynllun Adsefydlu Dinasyddion Affganistan (ACRS) a phoblogaethau eraill o geiswyr lloches.

Ymddygiadau iechyd a ffactorau risg

Mae cefnogi a galluogi ein trigolion i fyw bywydau iach yn gofyn am weithredu ar yr amgylchedd ehangach a phenderfynyddion iechyd, yn ogystal â gydag unigolion a chymunedau lleol eu hunain. Mae'r pandemig wedi effeithio'n andwyol ar lawer o'r ffactorau canlynol, gydag effeithiau ychwanegol yn sgil newidiadau mewn patrymau gwaith megis gweithio hybrid:

- Amgylcheddau iach gan gynnwys yr argyfwng hinsawdd ac ansawdd aer
- Darparu bwyd iach a fforddiadwy
- Arwahanrwydd cymdeithasol ac unigrwydd
- Y nifer sy'n cael eu himiwneiddio

- Cymryd rhan mewn gweithgarwch corfforol
- Cyflawni a chynnal pwysau iach
- Defnydd tybaco
- Yfed alcohol

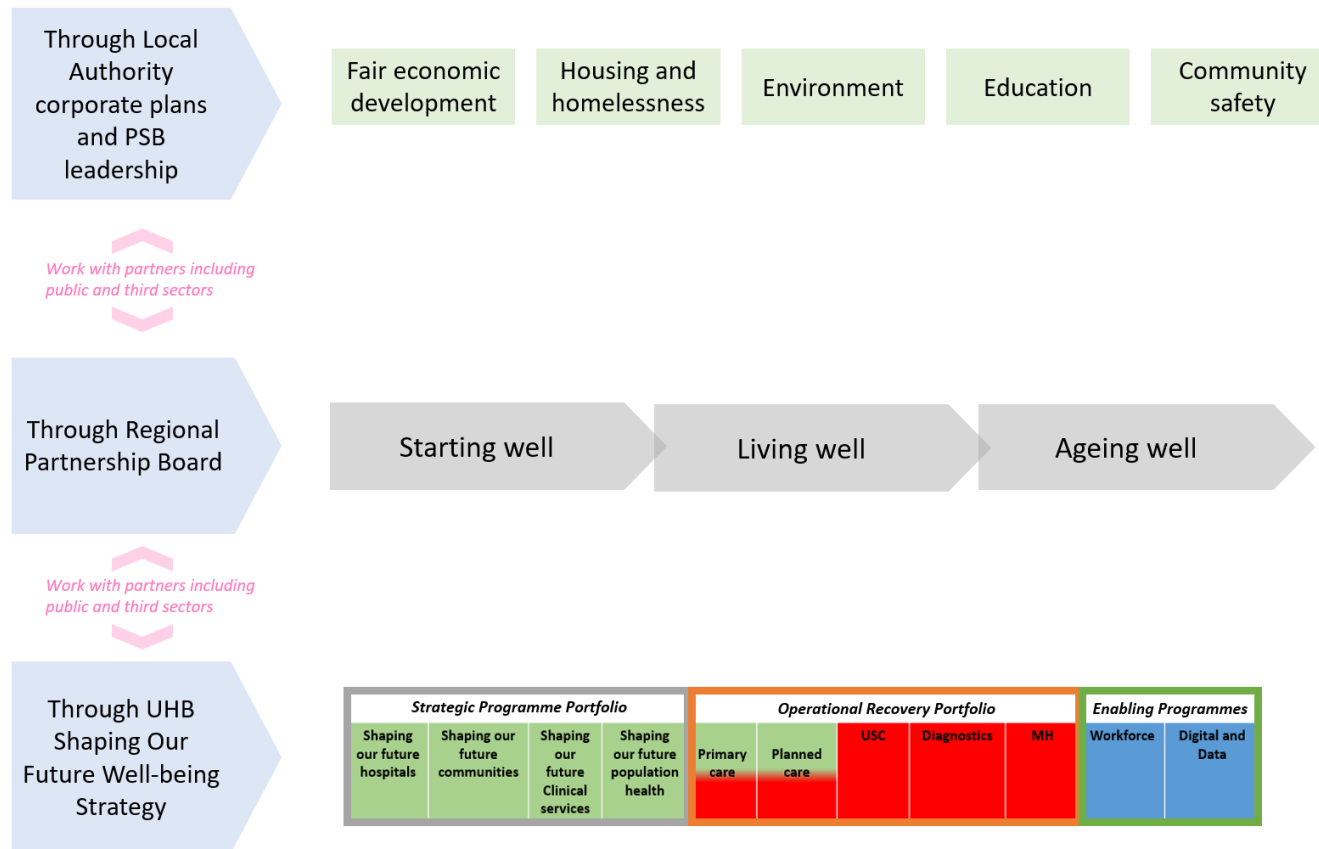
Covid-19

Mae angen i ni barhau i amddiffyn trigolion bregus a chymryd camau lliniarol yn erbyn amrywiadau o'r firws yn y dyfodol.

Y system iechyd cyhoeddus yng Nghaerdydd a'r Fro

Mae'r system iechyd cyhoeddus yng Nghaerdydd a'r Fro yn cynnwys nifer o elfennau, o sefydliadau sy'n gweithredu ar benderfynyddion iechyd ehangach (i fyny'r gadwyn), i'r tîm iechyd cyhoeddus lleol arbenigol, darpariaeth iechyd cyhoeddus arbenigol cenedlaethol (gan gynnwys amddiffyn ein cymunedau rhag bygythiadau trosglwyddadwy ac amgylcheddol drwy ddiogelu iechyd), a gofal iechyd mewn perthynas ag iechyd cyhoeddus o fewn ein gwasanaethau clinigol. Er nad oes un corff neu unigolyn unigol yn rheoli'r system gyfan, maent yn rhannu'r nodau o wella atal salwch a chanfod clefydau'n gynnar, lleihau lledaeniad clefydau, a lleihau anghydraddoldebau iechyd.

Mae'r diagram isod yn rhoi crynodeb lefel uchel o'r system, gyda chamau gweithredu iechyd cyhoeddus yn digwydd ar draws y meysydd hyn.



Sut rydym yn gweithio

Ein dull

Mae gan bob un o'n rhaglenni dri pheth yn gyffredin: **hybu iechyd ac atal salwch** drwy greu amgylcheddau ffisegol a diwylliannol sy'n cefnogi ymddygiad iach ac yn lleihau ffactorau risg ar gyfer afiechyd, neu'n atal problemau rhag gwaethygu; **lleihau anghydraddoldebau iechyd** – cymryd camau sy'n canolbwyntio mwy ar y rheini yr effeithir arnynt fwyaf; a chynhyrchu a defnyddio **tystiolaeth** o anghenion ac asedau iechyd ein poblogaeth a pha ymyriadau sy'n gweithio orau i fynd i'r afael â'r rhain a gwneud defnydd ohonynt.

Gweithio gyda sefydliadau partner a chydweithwyr

Mae partneriaethau'n fecanwaith allweddol ar gyfer gweithredu ar benderfynyddion ehangach iechyd, gyda gwaith yn cael ei arwain drwy'r Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (BGCau) yng Nghaerdydd a'r Fro, a chynlluniau corfforaethol awdurdodau lleol. Mae hyn yn cynnwys gweithredu ar ddatblygiad economaidd teg, tai a digartrefedd, yr amgylchedd, addysg, a diogelwch cymunedol; rhestrir isod enghreifftiau o feysydd eraill y mae sefydliadau partner a chydweithwyr yn y BIP yn arwain gwaith arnynt sy'n effeithio ar iechyd y boblogaeth. Gall y tîm iechyd cyhoeddus lleol gyfrannu at y gwaith hwn heb fod â chyfrifoldeb cyffredinol am ei gyflawni.

- Cydraddoldeb a chynhwysiant, gan gynnwys asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb ac iechyd.
- Mynediad teg at ofal sylfaenol, a rhestrau aros gofal eilaidd
- Lleihau trais a throsedd
- Potensial gwella iechyd y cwricwlwm newydd mewn ysgolion cynradd ac uwchradd
- Gwella iechyd rhywiol

Mae partneriaethau'n fecanwaith allweddol ar gyfer gweithredu ar benderfynyddion ehangach iechyd, gyda gwaith yn cael ei arwain drwy'r Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (BGCau) yng Nghaerdydd a'r Fro, a chynlluniau corfforaethol awdurdodau lleol

Roedd adroddiad Cyfarwyddwr Iechyd Cyhoeddus 2020 yn canolbwyntio ar anghydraddoldebau iechyd, gyda'r nod o helpu i flaenoriaethu gwaith partneriaeth ar iechyd y boblogaeth ac atal salwch. Arweiniodd hyn at ddatblygu'r rhaglen 'Pwyslais ar atal' ar y cyd, sy'n cael ei darparu rhwng y Bwrdd Iechyd a'n dau awdurdod lleol.

Arweinyddiaeth systemau

O ystyried maint cyfyngedig ein tîm arbenigol a chymhlethdod llawer o'r materion iechyd cyhoeddus yr ydym yn mynd i'r afael â hwy, rydym yn cynyddu ein heffaith i'r eithaf drwy fabwysiadu rôl arweinyddiaeth systemau mewn llawer o'r meysydd rydym yn gweithio ynddynt. Rydym yn gwneud hyn drwy ddeall rôl gwahanol 'weithredwyr' ar draws y system, gan gynnwys cyrff sector cyhoeddus eraill, y trydydd sector, busnesau preifat, ac unigolion; helpu i ddylanwadu ac alinio gwaith a wneir o fewn y system; a hybu cydweithio i sicrhau gwelliannau yn iechyd y boblogaeth.

Cynaliadwyedd

Mae cynaliadwyedd yn rhan bwysig o'n gwaith, gyda Sefydliad Iechyd y Byd yn datgan mai newid yn yr hinsawdd oedd y bygythiad mwyaf i iechyd pobl yn 2021 yn uwchgynhadledd COP26. Ochr yn ochr â chynaliadwyedd amgylcheddol, rydym hefyd yn gweithio gyda phartneriaid a chydweithwyr i sicrhau bod pob elfen ar gynaliadwyedd y cyfeirir ati yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (WFG) - diwylliannol, amgylcheddol, cymdeithasol, economaidd - yn cael eu hystyried yn eu gwaith hwy a'n gwaith ni. Cyfarwyddwr Gweithredol Iechyd Cyhoeddus sy'n cadeirio Grŵp Llywio WFG y Bwrdd Iechyd, a gwneir gwaith archwiliadol rhwng y Bwrdd Iechyd a Phrifysgol Caerdydd yn ystod 2023/24 i baru myfyrwyr o wahanol ddisgyblaethau sydd â diddordeb mewn cynaliadwyedd â phrosiectau ar draws adrannau clinigol ac adrannau anghlinigol yn y BIP.

Mae cynaliadwyedd yn rhan bwysig o'n gwaith, gyda Sefydliad Iechyd y Byd yn datgan mai newid yn yr hinsawdd oedd y bygythiad mwyaf i iechyd pobl yn 2021

Mae gofal iechyd yn gwneud cyfraniad mawr at allyriadau nwyon tŷ gwydr. Yn y mwyafrif o achosion, mae atal salwch yn well i unigolion, ac yn arwain at lawer llai o allyriadau carbon na'r rheini sy'n gysylltiedig â gofal iechyd os bydd salwch difrifol yn datblygu. Felly, mae symud ein system iechyd 'i fyny'r gadwyn' (h.y. cynyddu'r ffocws ar atal salwch, gyda llai o adnoddau eu hangen wedyn ar gyfer triniaeth) yn gam gweithredu allweddol sydd ei angen i leihau allyriadau carbon ym maes gofal iechyd.

Mae tîm iechyd cyhoeddus lleol Caerdydd a'r Fro yn cynnal Synnwyr Bwyd Cymru, cronfa o fewn Elusen Iechyd Caerdydd a'r Fro. Nod Synnwyr Bwyd Cymru yw dylanwadu ar sut mae bwyd yn cael ei gynhyrchu a'i fwyta yng Nghymru, gan sicrhau bod bwyd, ffermio a physgodfeydd cynaliadwy wrth wraidd system fwyd gyfiawn, gysylltiedig a llewyrchus. Mae rhagor o wybodaeth am Synnwyr Bwyd Cymru ar gael ar [wefan](#) y gronfa.

Dulliau seiliedig ar leoliadau a daearyddiaeth

Mae rhai o'n rhaglenni ni, a rhai ein partneriaid, yn targedu grwpiau poblogaeth sy'n mynychu lleoliadau ffisegol penodol, megis ysgolion, meithrinfeydd a gweithleoedd. Ar lefel ehangach, bydd rhai rhaglenni yn targedu ardaloedd daearyddol penodol megis tref, cymdogaeth neu glwstwr gofal sylfaenol.

Mae enghreifftiau o'r rhain yn cynnwys y cynllun cyn-ysgol iach a chynaliadwy; cynllun ysgolion iach; rhaglenni imiwneiddio mewn ysgolion; gweithleoedd iach; a chymunedau sy'n deall dementia.

Gweithio gyda gofal sylfaenol

Mae'r tîm yn gweithio'n agos gyda phartneriaid ym meysydd iechyd sylfaenol a chymunedol, a'r Bwrdd Clinigol Gofal Sylfaenol, Cymunedol a Chanolraddol (PCIC), i gefnogi gweithredu camau ataliol ac eirioli ar gyfer mynd i'r afael ag annhegwch. Rydym yn cefnogi Datblygiad Clystyrau Carlam trwy goladu gwybodaeth am anghenion y boblogaeth, rhoi cyngor ar flaenoriaethau iechyd y boblogaeth a chefnogi'r gwaith o fonitro a gwerthuso.

Gofal iechyd seiliedig ar werth

Bydd y tîm iechyd cyhoeddus lleol yn cefnogi mabwysiadu dull seiliedig ar Werth yn fwy systematig ar draws y Bwrdd Iechyd dros yr ychydig flynyddoedd nesaf. Roedd adroddiad Cyfarwyddwr Iechyd Cyhoeddus 2021 yn canolbwyntio ar 'Cyflwyno Canlyniadau Gwell i Bobl Trwy Dull yn Seiliedig ar Werth' ac roedd yn cynnwys chwe argymhelliad. Byddwn yn gweithio i wreiddio dull seiliedig ar Werth lle bynnag y bydd cyfleoedd yn bodoli, ac yn benodol yn monitro cynnydd yn erbyn yr argymhellion a wnaed yn yr adroddiad. Bydd aelod o'r tîm yn cefnogi 'Grŵp Gwerth' mewnol y Bwrdd Iechyd a sefydlwyd yn ddiweddar ac yn rhoi persbectif iechyd cyhoeddus ar yr holl waith a wneir drwy'r fforwm hwn.

Newid ymddygiad

Rydym yn defnyddio methodolegau a fframweithiau gwyddor ymddygiadol, megis model COM-B, a chanllawiau gan Uned Gwyddor Ymddygiad ICC. Rydym yn rhagweld y bydd hwn yn faes y byddwn yn canolbwyntio mwy arno yn 2023-4.

Iechyd yn y Gweithle

Mae cyflogaeth, yn enwedig gwaith da, yn benderfynydd pwysig iechyd corfforol a meddyliol. Mae cyflogwyr mewn sefyllfa dda i gefnogi iechyd a lles gweithwyr drwy greu amgylcheddau gwaith iach. Mae iechyd yn y gweithle o fewn BIP Caerdydd a'r Fro yn parhau i gael ei arwain gan y tîm Datblygu Sefydliadol, Lles a Diwylliant gydag aelodau tîm Iechyd Cyhoeddus yn arwain ar gydgyssylltu gwelliannau mewn argaeledd bwyd iach o fwyta i gan fanwerthwyr ar ein safleoedd. Mae gwaith yn parhau gyda chyflogwyr y sector cyhoeddus yng Nghaerdydd a'r Fro i'w gwneud yn haws i staff deithio drwy gerdded, beicio a defnyddio trafndiaeth gyhoeddus, a cherbydau allyriadau isel. Mae Map Ffordd Egwyddorion Gweithleoedd Iach ac Adnoddau wedi'u creu a'u rhannu â sefydliadau'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus i gefnogi eu gweithwyr i Symud Mwy, Bwyta'n Iach.

Gwneud i Bob Cyswllt Gyfrif (MECC)

Mae Gwneud i Bob Cyswllt Gyfrif yn ddull sy'n cefnogi staff i ymgorffori newid ymddygiad iechyd fel mater o drefn ac yn fwy effeithiol yn eu cysylltiadau â'r bobl y maent yn cwrdd â nhw. Mae amrywiaeth o adnoddau a hyfforddiant ar gael i helpu staff o fewn y Bwrdd Iechyd a'n sefydliadau partner i ddatblygu'r sgiliau a'r hyder i godi materion fel ysmegu a gweithgarwch corfforol yn briodol, i gynnig cymorth a chyfeirio fel y bo'n briodol.

Cyfathrebu ac ymgysylltu

Mae cynnwys ac ymgysylltu ein cymunedau yn hollbwysig i lawer o'n gwaith. Rydym felly'n gweithio'n agos gyda thîm cyfathrebu ac ymgysylltu'r BIP, gan gynnwys ariannu capasiti iechyd cyhoeddus penodedig. Mae gan rai o'n rhaglenni eu ffrydiau cyfryngau cymdeithasol eu hunain ac mae gan Synnwyr Bwyd Cymru, a gynhelir o fewn y tîm, swydd cyfathrebu ac ymgysylltu arbenigol.

Diwylliant tîm a dysgu

Rydym yn cynnal sesiynau dysgu a datblygu tîm yn rheolaidd gydag amser wedi'i neilltuo i staff ar gyfer datblygiad proffesiynol, gyda siaradwyr mewnol ac allanol. Yn seiliedig ar adborth gan aelodau'r tîm, rydym yn bwriadu darparu sesiynau ychwanegol, neu wedi'u teilwra, ar gyfer grwpiau staff penodol yn 2023-24, lle mae anghenion dysgu yn amrywio ar draws y tîm. Mae hefyd yn bwysig bod gan ein staff amser ar gyfer mathau eraill o DPP ac adfyfrio, er mwyn sicrhau bod ein gwaith yn seiliedig ar y dystiolaeth ddiweddaraf, ymarfer a sganio'r gorwel, a bod cyfleoedd i ddatblygu a phrofi arfer arloesol.

Gweithredu ar draws llwybr bywyd

Mae llawer o'n hymyriadau'n targedu grwpiau oedran penodol o'r boblogaeth, gan adlewyrchu gwahanol anghenion ac amgylcheddau y mae pobl yn eu profi wrth iddynt heneiddio. Rhoddir rhai enghreifftiau o'r rhain isod, gyda manylion llawn yn yr Atodiad.

Arweinir peth o'r gweithredu ar gamau bywyd penodol gan y Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol, drwy'r partneriaethau Dechrau'n Dda, Byw'n Dda, a Heneiddio'n Dda, y mae gan bob un ohonynt fewnbwn iechyd cyhoeddus arbenigol. Mae hyn yn cynnwys gwaith a arweinir gan bartneriaid a'r Bwrdd Iechyd ar y blynyddoedd cynnar ac iechyd emosiynol a meddyliol.

Blynyddoedd cynnar gan gynnwys y 1000 diwrnod cyntaf

- Deall a mynd i'r afael ag anghydraddoldebau, gan gynnwys yn ôl ethnigrwydd, yn ystod y cyfnod hwn
- Bwydo ar y fron a magu plant yn y 1000 diwrnod cyntaf
- Gweithio gyda merched beichiog sy'n dymuno rhoi'r gorau i ysmegu
- Imiwneiddio babanod newydd-anedig a chyn-ysgol
- Gofal iechyd seiliedig ar werth yng nghyd-destun y blynyddoedd cynnar

Plant a phobl ifanc

- Cynllun ysgolion iach
- Lleihau niwed o dybaco – JUSTB
- Rhaglen gwella gwyliau'r haf 'bwyd a hwyl'
- Imiwneiddiadau atgyfnerthu i bobl ifanc yn eu harddegau, HPV, ffliw

Oedolion o oedran gweithio

- Defnydd tybaco
- Bwyta'n iach a gweithgaredd corfforol
- Mannau bwyd cynaliadwy
- Camddefnyddio alcohol a sylweddu
- Teithio iach a llesol
- Imiwneiddiadau i bobl sy'n wynebu risg uwch o glefydau

Pobl hŷn (yn ogystal â'r rheini ar gyfer oedolion eraill)

- Dementia – atal a chymunedau sy'n deall dementia
- Atal cwympiadau
- Imiwneiddiadau ar gyfer ffliw tymhorol, niwmonia niwmococol, Covid-19 a'r eryr

Gweithio o fewn Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro

Mae tîm iechyd cyhoeddus lleol Caerdydd a'r Fro yn adnodd arbenigol bychan wedi'i leoli ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro. Rydym yn cynyddu ein heffaith i'r eithaf drwy helpu i ddylanwadu ar ac alinio'r gwaith a wneir gan ystod eang o sefydliadau yn y sector cyhoeddus a'r trydydd sector a busnesau preifat, er mwyn cyflawni gwelliannau yn iechyd y boblogaeth. Gwnawn hyn drwy fabwysiadu rôl arweinyddiaeth systemau mewn llawer o'r meysydd yr ydym yn chwarae rhan ynddynt.

Mae tîm iechyd cyhoeddus lleol Caerdydd a'r Fro yn adnodd arbenigol bychan wedi'i leoli ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro. Rydym yn cynyddu ein heffaith i'r eithaf drwy helpu i ddylanwadu ar ac alinio'r gwaith a wneir gan ystod eang o sefydliadau er mwyn cyflawni gwelliannau yn iechyd y boblogaeth

Yn ogystal â gweithio gyda phartneriaid allanol (gweler uchod), rydym yn cysylltu â chydweithwyr ar draws cyfarwyddiaethau corfforaethol a chlinigol o fewn y Bwrdd Iechyd, i wreiddio atal salwch a lleihau anghydraddoldebau ar draws gwaith y sefydliad. Mae strategaeth ddeng mlynedd y Bwrdd Iechyd – Llundio ein Llesiant i'r Dyfodol – wrthi'n cael ei hadolygu a'i diweddarau, a bydd yn parhau i adlewyrchu'r uchelgais hwn yn ei geiriad.

Yn gysylltiedig â'r strategaeth mae nifer o raglenni gwaith, gan gynnwys Llundio ein Cymunedau i'r Dyfodol, Llundio ein Gwasanaethau Clinigol i'r Dyfodol, a Llundio Ein Hysbytai i'r Dyfodol. Mae'r tîm iechyd cyhoeddus lleol yn rhoi mewnbwn i'r rhaglenni hyn, yn ogystal ag arwain ein rhaglen ein hunain sy'n cynnwys is-set o'n gwaith, Llywio Iechyd ein Poblogaeth i'r Dyfodol (SOFPH).

Rydym yn annog cynllunio llwybrau gofal seiliedig anghenion, a symud i fyny'r gadwyn o lwybrau gofal tuag at atal salwch. Rydym yn darparu cyngor a chymorth i sicrhau bod ein lleoliadau o faint priodol ar gyfer anghenion y boblogaeth a llwybrau gofal yn y dyfodol; ac mae ein hystâd yn cefnogi staff, cleifion ac ymwelwyr i aros yn iach, ac yn effeithio'n fach iawn neu gadarnhaol ar yr amgylchedd ac ansawdd aer.

Ymyriadau sydd wedi'u cynnwys yn SOFPH yw'r rheini sy'n arbennig o berthnasol i wasanaethau clinigol a chyfarwyddiaethau eraill y Bwrdd Iechyd, ac sy'n elwa ar ddull rheoli prosiect. Mae'r rhain wedi'u cynnwys yn y ddogfen hon ochr yn ochr â'n gwaith arall.

Ein rhaglenni gwaith arbenigol

Rhestrir rhai o'n prif raglenni gwaith isod. Rhoddir mwy o fanylion am bob rhaglen, gan gynnwys ei cherrig milltir allweddol a'r canlyniadau dymunol, yn yr Atodiad.

- Diogelu iechyd
 - Brechu ac imiwneiddio
 - Datblygu system diogelu iechyd integredig
 - Firsau a gludir yn y gwaed
- Anghydraddoldebau iechyd
 - Mynd i'r afael ag anghydraddoldebau iechyd yn systematig
- Symud Mwy, Bwyta'n Iach
 - Dull system gyfan
 - Safonau manau manwerthu a bwytai
 - Gweithgarwch corfforol
 - Lleoedd bwyd cynaliadwy
 - Amgylcheddau a theithio iach
- Gofal iechyd, iechyd cyhoeddus
 - Datblygu dulliau systematig o atal salwch mewn gofal sylfaenol a chymunedol, a gwerth
- Tybaco
- Alcohol
- Atal cwmpïadau
- Ysgolion a lleoliadau cyn-ysgol iach ym Mro Morgannwg

Trefniadau llywodraethu ac adrodd

O fewn y tîm iechyd cyhoeddus lleol arbenigol rydym yn cynnal cyfarfodydd perfformiad mewnol rheolaidd, yn adolygu cynnydd yn erbyn ein cerrig milltir ar gyfer ein rhaglenni, gan nodi unrhyw faterion sydd wedi codi neu risgiau posibl i gyflawni. Mae rhai o'n rhaglenni'n cynnwys prosiectau sy'n rhan o raglen Llywio Iechyd ein Poblogaeth i'r Dyfodol o fewn rhaglenni gwaith portffolio strategol y BIP, a hefyd yn adrodd o fewn y strwythur hwn i'r Bwrdd.

Er ein bod yn cydnabod gwerth ein hadroddiadau perfformiad presennol, yn ystod 2023-4 byddwn yn treialu dull newydd sy'n cyfuno adroddiadau 'traddodiadol' ar berfformiad â myfyrio rheolaidd a dysgu gan aelodau tîm sy'n ymgymryd â phob rhaglen waith. Mae hyn yn seiliedig ar arfer da mewn sefydliadau eraill, ac mae ganddo'r potensial i wella cyfathrebu, dysgu ar y cyd ac arloesedd ymhellach o fewn y tîm.

Yn ystod 2023-4 byddwn yn treialu dull newydd sy'n cyfuno adroddiadau 'traddodiadol' ar berfformiad â myfyrio rheolaidd a dysgu gan aelodau tîm sy'n ymgymryd â phob rhaglen waith

Mae gan lawer o'n rhaglenni gwaith elfennau sydd hefyd yn adrodd yn allanol, er enghraifft i Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus Caerdydd a'r Fro, Llywodraeth Cymru, neu gyllidwyr penodol. Yn ogystal, rydym yn adrodd ar rai dangosyddion perfformiad allweddol penodol (e.e. ar gyfer imiwneiddio a thybaco) mewn adroddiadau perfformiad ehangach y Bwrdd Iechyd, ac yn adrodd i Lywodraeth Cymru.

Cedwir cofrestr risg adrannol a chaiff ei hadolygu'n rheolaidd, gyda risgiau sylweddol yn cael eu huwchgyfeirio i gofrestr risg y BIP os yw'n briodol.

Canlyniadau a llwybrau ar lefel poblogaeth

Byddwn yn cadw golwg ar ein cynnydd yn erbyn y mesurau canlyniad a'r dangosyddion perfformiad allweddol canlynol. Ar gyfer pob mesur byddwn yn sefydlu llwybr ar gyfer y cyfnod o dair blynedd hyd at fis Ebrill 2026. Rhoddir set fanylach o ddangosyddion perfformiad allweddol yn yr Atodiad ar gyfer pob maes pwnc.

Brechu ac imiwneiddio

- Bwlch yn y nifer sy'n derbyn imiwneiddiadau arferol ymhlith plant 5 oed rhwng yr ardaloedd mwyaf difreintiedig a lleiaf difreintiedig ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro
- Cyfran y plant sydd wedi cael yr holl frechiadau arferol yn bedair oed

Mynd i'r afael ag anghydraddoldebau iechyd yn systematig

- Y bwlch anghydraddoldeb mewn disgwyliad oes iach adeg geni ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro ar gyfer dynion a menywod

Symud Mwy, Bwyta'n Iach

- Canran y plant 4/5 oed sydd â phwysau iach
- Canran yr oedolion sydd â phwysau iach

Amgylchedd a theithio iach

- Cymedr blynyddol NO₂ mewn safleoedd allweddol yng Nghaerdydd a Bro Morgannwg

Tybaco

- Canran yr oedolion sy'n dweud eu bod yn ysmygwr ar hyn o bryd

Atodiad: rhaglenni gwaith arbenigol – cynlluniau ar gyfer 23-24

Mae crynodebau o rai o'n rhaglenni gwaith arbenigol allweddol yn dilyn; nid yw'r rhestr hon yn hollgynhwysfawr. Bydd y cynlluniau hyn yn parhau i esblygu ac ymateb i bolisi ac anghenion newidiol yn ystod 23-24.

Mae'r dudalen olaf yn rhestru'r elfennau o'n rhaglenni sy'n rhan o raglen strategol Llywio Iechyd ein Poblogaeth i'r Dyfodol (SOFPH) o fewn y Bwrdd Iechyd ar gyfer 2023/24.

Brechu ac imiwneiddio Arweinydd: i'w gadarnhau

Nod y rhaglen	Diogelu'n poblogaeth leol yn effeithiol rhag clefydau y gellir eu hatal gyda brechlyn drwy ddarparu imiwneiddio diogel, arloesol, amserol, sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn, a theg, gan gynyddu'r nifer sy'n cymryd rhan yn y broses.	
Cyd-destun	<ul style="list-style-type: none"> Mae brechu yn ymyriad iechyd cyhoeddus allweddol sy'n atal salwch difrifol, gan ddiogelu pobl, cymunedau a'r GIG yng Nghymru. Ym mis Hydref 2022, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru Fframwaith Imiwneiddio Cenedlaethol Cymru sy'n nodi cynlluniau ac uchelgeisiau i'w gwneud yn haws i bobl wybod pa frechiadau y maent yn gymwys ar eu cyfer a sut i'w cael. Mae'r fframwaith hwn yn adeiladu ar yr hyn a ddysgwyd a'r profiad o ddarparu rhaglenni brechu torfol yn ystod y pandemig Covid-19 a oedd yn ei gwneud yn ofynnol i Fyrddau Iechyd feddwl yn wahanol am y defnydd o frechiadau, yn enwedig sut rydym yn cynyddu'r nifer sy'n cael eu brechu a sicrhau tegwch. Yng Nghaerdydd a'r Fro, yn ystod 2021 a 2022, fe wnaethom adolygu ein darpariaeth bresennol ar gyfer brechiadau a dechrau rhaglen newid ar gyfer sut rydym yn cynllunio a darparu brechiadau (Covid-19, fflw a brechiadau plentyndod), gan adeiladu ar y defnydd hynod lwyddiannus o frechiadau rhaglen frechu Covid-19. Rydym wedi cyflwyno trefniadau llywodraethu a gweithredol newydd gan gynnwys adeiladu ein gweithlu imiwneiddio arbenigol yn unol â'r Fframwaith Imiwneiddio Cenedlaethol. 	
Camau gweithredu allweddol	<ul style="list-style-type: none"> Fel rhan o'n Rhaglen Pwyslais ar Atal, gweithio gyda Chynghorau Caerdydd a'r Fro a phartneriaid eraill i gynyddu'r nifer sy'n cael eu brechu mewn cymunedau sydd o dan anfantais economaidd-gymdeithasol drwy wella gallu, cyfleoedd a chymhelliant i gael a chael brechiadau. Darparu cymorth pwrpasol i Bractisau Meddygon Teulu a Chlystyrau Gofal Sylfaenol lle mae'r nifer sy'n manteisio ar frechiadau yn arbennig o isel. Rhoi camau gweithredu allweddol ar waith i wella tegwch brechlynnau ar draws yr holl raglenni brechu er mwyn lleihau'r bwlch rhwng grwpiau poblogaeth sy'n cael eu brechu. Cynllunio a chyflwyno rhaglenni brechu mater o drefn a thorfol mewn ymateb i gyngor ac argymhellion JCVI a Llywodraeth Cymru. Nodi lle mae plant ac oedolion yn colli sesiynau brechiadau drwy broses glanhau data fel mater o drefn a rheolaidd a darparu ymyriad byr / galwad ffôn i rieni (lle mae capasiti staff yn caniatáu hynny). Cynhyrchu adnoddau a deunyddiau cyfathrebu i wella llythrennedd brechu proffesiynol a chyhoeddus ac i wrthweithio cam-wybodaeth. Targedu negeseuon tuag at gymunedau lle mae'r nifer sy'n manteisio ar ei isaf oherwydd petruster ynglŷn â brechlyn, gan ystyried materion penodol sydd wedi'u nodi fel rhwystrau e.e. iaith, cynhwysion brechlynnau, hygyrchedd. 	
Cerrig milltir BI1 (2023-24)	Ch1 (Ebrill-Mehefin)	<ul style="list-style-type: none"> Datblygu cynllun gweithredu ar gyfer sicrhau tegwch brechlynnau Cynllunio a chyflawni rhaglen Brechiadau Atgyfnerthu Covid-19 y Gwanwyn (yn amodol ar argymhellion JCVI a Llywodraeth Cymru) Datblygu a rhoi ar waith gynllun gweithredu yn dilyn Adolygiad Profiad Rhanddeiliaid (cwbhawyd yn 2022/23) Datblygu Pecyn Cymorth Cyfathrebu ar gyfer defnyddio animeiddiadau ac adnoddau Dechrau'r gwaith cynllunio ar gyfer rhaglen frechu rhag y fflw 23/24
	Ch2 (Gorffennaf-Medi)	<ul style="list-style-type: none"> Dechrau prosiect mewn ysgolion, gan gynnwys datblygu deunyddiau cwricwlwm ysgol newydd, a rhaglen addysg cymheiriaid yn ei lle Cwblhau gwefan newydd
	Ch3 (Hydref-Rhagfyr)	<ul style="list-style-type: none"> Darparu rhaglen brechlyn fflw ar draws ystod o sianeli darpariaeth. Cynllunio a chyflawni rhaglen hydref brechu Covid-19 (yn amodol ar argymhellion JCVI a Llywodraeth Cymru)
	Ch4 (Ionawr-Mawrth)	<ul style="list-style-type: none"> I'w gadarnhau
Camau gweithredu a ragwelir yn y dyfodol BI2 a BI3 (2024-2026)	I'w gytuno yn ystod 2023/24 gyda phartneriaid allweddol.	
Sut fyddwn yn mesur llwyddiant? (KPI)	KPI 1	Bwlch yn y nifer sy'n derbyn imiwneiddiadau arferol ymhlith plant 5 oed rhwng yr ardaloedd mwyaf difreintiedig a lleiaf difreintiedig ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro
	KPI 2	Cyfran y plant sydd wedi cael yr holl frechiadau arferol yn bedair oed
	KPI 3	Nifer y cleifion rhwng 6 mis a 64 mlwydd oed sy'n wynebu risg glinigol sy'n cael eu himiwneiddio rhag y fflw
Effeithiau	Anghydraddoldebau	<ul style="list-style-type: none"> Cynnydd yn y nifer sy'n cael eu brechu yn yr ardaloedd daearyddol mwyaf difreintiedig. Cynnydd yn nifer y bobl o gymunedau lleiafrifoedd ethnig sy'n cael eu brechu.

	Yr Amgylchedd	
Partneriaid allweddol	Gofal Sylfaenol (Gwasanaethau Meddygol Cyffredinol a Fferylliaeth Gymunedol), Byrddau Clinigol BIP Caerdydd a'r Fro (PCIC a Phlant a Menywod), Cyngorau Caerdydd a Bro Morgannwg, Iechyd Cyhoeddus Cymru (Rhaglen Clefydau y Gellir eu Hatal drwy Frechlyn ac Uned Mewnwelediadau Ymddygiadol), Uned Gyflawni y GIG, tîm Polisi Brechu Llywodraeth Cymru.	

Nod y rhaglen	Lleihau, lliniaru a rheoli risg y boblogaeth o glefydau heintus a pheryglon amgylcheddol	
Cyd-destun	<ul style="list-style-type: none"> Mae clefydau trosglwyddadwy yn fgythiad parhaus yn ein poblogaeth, gan gynnwys pathogenau endemig a phathogenau a fewnforir Mae datblygiadau sylweddol mewn mesurau lliniaru amgylcheddol, camau ataliol a thriniaethau yn ystod yr ugeinfed ganrif, ynghyd â gwell iechyd cyffredinol y boblogaeth, yn golygu nad yw clefydau heintus yn gyffredinol yn peri'r un bygythiad ag yr oeddent yn ei wneud ar un adeg Fodd bynnag, mae profiad diweddar wedi dangos ein bod yn agored i gyfryngau heintus newydd, fel yn achos y pandemig COVID-19 byd-eang, ac organebau adnabyddus fel mpox. Mae cynyddu ymwrthedd i wrthfotigau hefyd yn golygu bod effeithiolrwydd ein triniaethau yn lleihau Felly, mae'n bwysicach nag erioed ein bod yn cynnal ymateb diogelu iechyd effeithiol yn ein rhanbarth 	
Camau gweithredu allweddol	<ul style="list-style-type: none"> Wedi'i lywio gan ganfyddiadau'r Adolygiad Diogelu Iechyd a gomisiynwyd gan Lywodraeth Cymru, darparu cymorth iechyd cyhoeddus lleol arbenigol i ddatblygu system diogelu iechyd integredig ar gyfer Caerdydd a Bro Morgannwg, sydd â chylch gorchwyl 'pob perygl' ac sy'n cyd-fynd ag unrhyw ofnion y fframwaith cenedlaethol sy'n datblygu Darparu mewnbwn iechyd cyhoeddus lleol arbenigol i achosion o glefydau heintus yng Nghaerdydd a Bro Morgannwg 	
Cerrig milltir BI1 (2023-24)	Ch1	Model Diogelu Iechyd Integredig ar gyfer Caerdydd a Bro Morgannwg y cytunir arno gyda sefydliadau partner
	Ch2	Model Diogelu Iechyd Integredig ar gyfer Caerdydd a Bro Morgannwg yn dod yn weithredol, gyda llwybrau partneriaeth wedi'u cytuno i gefnogi'r cylch gwaith 'pob perygl', ac sy'n bodloni elfennau perthnasol y fframwaith cenedlaethol sy'n datblygu
	Ch3	
	Ch4	
Camau gweithredu a ragwelir yn y dyfodol BI2 a BI3 (2024-2026)	Cyflawni camau gweithredu tymor hwy a nodwyd yn yr Adolygiad Diogelu Iechyd	
Sut fyddwn yn mesur llwyddiant? (KPI)	KPI 1	
	KPI 2	
Effeithiau	Anghydraddoldebau	<ul style="list-style-type: none"> Mae clefydau heintus yn aml yn cael effaith negyddol anghymesur ar y poblogaethau mwyaf agored i niwed; bydd tîm integredig effeithiol yn gweithio i fynd i'r afael â'r annhegwch hwn a'i lleihau
	Yr Amgylchedd	<ul style="list-style-type: none"> Mae gan gyngor ar addasiadau amgylcheddol y potensial i liniaru a lleihau'r risg o glefydau heintus
Partneriaid allweddol	Cynghorau Caerdydd a'r Fro, Gwasanaethau Rheoliadol a Rennir, Iechyd Cyhoeddus Cymru (Diogelu Iechyd Arbenigol, Microbioleg, Firoleg, VPDP, CDSC, HARP), Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro (Profi, Brechu Torfol, IP&C, Iechyd Galwedigaethol, Arbenigwyr Clefydau Heintus), CAVHIS, Gwasanaeth Iechyd Carchardai	

Nod y rhaglen	Dileu Hepatitis B ac C fel bygythiad cyhoeddus erbyn 2030 fel rhan o Raglen Ail ymgysylltu Genedlaethol	
Cyd-destun	<ul style="list-style-type: none"> Mae dileu hepatitis B ac C o fudd sylweddol i'r unigolyn, iechyd y boblogaeth a'r gymdeithas ehangach. Mae buddion atal salwch a thriniaeth i unigolion yn glir o ran eu hiechyd corfforol a meddyliol yn y tymor hwy. Mae atal trosglwyddo'r firws ymlaen i unigolion eraill yn arwain at fuddion cymdeithasol ehangach. Mae dileu yn gost-effeithiol iawn gan ei fod yn atal datblygiad clefyd yr afu sy'n gysylltiedig â hepatitis a'i holl gymhlethdodau: clefyd yr afu diwedd cyfnod (sirosis) a charsinoma hepatogellog sy'n hynod ddrud i'w rheoli, ac sy'n gofyn am ddefnyddio adnoddau prin. Yn ogystal â'r arbedion cost sy'n cael eu gwireddu, mae atal a thrin hepatitis B ac C yn rhyddhau gwelyau ysbyty a thrawsblaniadau afu i bobl â chyflyrau eraill. Gan gydnabod yr her o gyrraedd y rheini nad ydynt ar hyn o bryd yn ymgysylltu â gwasanaethau gofal iechyd a ddarperir yn draddodiadol, dechreuodd ymarfer cenedlaethol ail-ymgysylltu â chleifion hepatitis C yn 2019 (ail-gysylltwyd â chleifion a gafodd ddiagnosis ar adeg pan nad oedd y naill driniaeth ar gael neu nid yn cael ei goddef yn dda a'u gwahodd am ail brawf a thriniaeth) Fel rhan o Gam 1 y rhaglen (wedi'i gwblhau), yn BIP Caerdydd a'r Fro, nid oedd 133 o gleifion (gyda meddyg teulu yn hysbys) yn ymgysylltu â gwasanaethau feirysau a gludir yn y gwaed, roedd 105 yn ymgysylltu a 473 o gleifion heb feddyg teulu yn hysbys. O'r rheini oedd â meddyg teulu yn hysbys, roedd 64 o gleifion (o'r 133) yn gymwys i gael cyswllt, gyda 18% yn ymateb, 10% yn mynychu apwyntiad cychwynnol, 8% wedi dechrau triniaeth a 6% wedi cwblhau triniaeth. Dechreuodd Cam 2 y rhaglen ym mis Ionawr 2022 sy'n anelu at dargedu'r rheini heb feddyg teulu yn hysbys (433, Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro) a'r rheini na ymatebodd i Gam 1 (59) Mae cynllun Cymheiriaid Dilyn-Fi Hep C yn rhedeg ar hyn o bryd ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro, gyda chodi ymwybyddiaeth mewn hosteli digartrefedd Caerdydd a hyfforddiant pellach o safbwynt defnyddwyr gwasanaeth yn cael ei ddarparu i staff. Unwaith y bydd prosiect Caerdydd wedi'i sefydlu, bydd Ymddiriedolaeth Hep C yn ceisio hyfforddi gwirfoddolwyr Ymddiriedolaeth Hep C i weithredu fel cymheiriaid mewn manau eraill yng Nghymru. 	
Camau gweithredu allweddol	<ul style="list-style-type: none"> Datblygu a chyflwyno Cynllun Adfer ar y Cyd i Lywodraeth Cymru erbyn 31 Mawrth 2023 (gan weithio gyda'r Bwrdd Cynllunio Ardal ac Iechyd Cyhoeddus Cymru) i gynnwys mesurau sy'n mynd i'r afael â'r 13 Cam Gweithredu fel yr amlinellwyd yn WHC/2023/001 <i>Cael gwared ar hepatitis (B a C) fel bygythiad i iechyd y cyhoedd yng Nghymru – Camau gweithredu ar gyfer 2022-23 a 2023-24</i> a gyhoeddwyd yn ddiweddar. Mae hyn yn cynnwys cynrychiolaeth iechyd y cyhoedd Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro ar Fwrdd Gweithredu Rhaglen Ail-ymgysylltu Genedlaethol Hep C (Cam Gweithredu Allweddol 12)) 	
Cerrig milltir BI1 (2023-24)	Ch1	Cyflwyno Cynllun Adfer ar y Cyd i Lywodraeth Cymru yn amlinellu mesurau i fynd i'r afael â'r 13 Cam Gweithredu a amlinellwyd yn WHC/2023/001
	Ch2	Fel rhan o ail-ymgysylltu Cam 2, dilyn i fyny â'r rheini nad ydynt yn ymateb (meddyg teulu yn hysbys, dim ymgysylltiad â gwasanaethau feirysau a gludir yn y gwaed)
	Ch3	Cefnogi'r gwaith o nodi ac ymgysylltu â'r rheini nad oes ganddynt feddyg teulu yn hysbys, mewn gwasanaethau triniaeth feirysau a gludir yn y gwaed
	Ch4	Gwerthuso ac adrodd ar y niferoedd sy'n ymgysylltu â'r Rhaglen
Camau gweithredu a ragwelir yn y dyfodol BI2 a BI3 (2024-2026)	<ul style="list-style-type: none"> Parhau i dargedu'r rheini nad ydynt yn ymateb (gyda meddyg teulu yn hysbys ond heb ymgysylltu â gwasanaethau feirysau a gludir yn y gwaed) Mwy o dargedu ar y rheini nad oes ganddynt feddyg teulu yn hysbys i'w hannog i ymgysylltu â Gwasanaethau feirysau a gludir yn y gwaed 	
Sut fyddwn yn mesur llwyddiant? (KPI)	KPI 1	50% o'r rheini sy'n defnyddio gwasanaethau camddefnyddio sylweddau yn cael cynnig prawf feirysau a gludir yn y gwaed (Bwrdd Cynllunio Ardal)
	KPI 2	
Effeithiau	Anghydraddoldebau	<ul style="list-style-type: none"> Nid yw llawer o gleifion mewn cysylltiad â gwasanaethau gofal sylfaenol ac maent yn dod o grwpiau agored i niwed yng Nghymru. Mae risg y gallai ymgysylltiad aflwyddiannus a diffyg derbyn triniaeth wedi hynny arwain at ganlyniadau iechyd gwael ymhlith yr unigolion hyn a pheryglu nodau cenedlaethol o gyflawni targedau dileu Sefydliad Iechyd y Byd.
	Yr Amgylchedd	
Partneriaid allweddol	Bwrdd Cynllunio Ardal, Gwasanaethau Arbenigol HCV, ICC, Practisau Meddygon Teulu	

Mynd i'r afael ag anghydraddoldebau iechyd yn systematig Arweinydd: Claire Beynon

Nod y rhaglen	Lleihau anghydraddoldebau iechyd yng Nghaerdydd a Bro Morgannwg	
Cyd-destun	<ul style="list-style-type: none"> Mae pandemig COVID-19 wedi gwaethygu'r anghydraddoldebau iechyd presennol yng Nghymru, nad ydynt wedi dangos fawr ddim gwelliant yn y deng mlynedd diwethaf, yn seiliedig ar y bwlch mewn disgwyliad oes rhwng y pumed mwyaf a lleiaf difreintiedig o'r boblogaeth. Er mai'r prif wahaniaethau fu oedran, rhyw, amddifadedd ac ethnigrwydd, mae tystiolaeth glir o groestoriad - ffactorau risg yn gwaethygu ei gilydd i roi unigolion â nodweddion gwarchoddedig o dan anfantais bellach (yn seiliedig ar Ddeddf Cydraddoldeb 2010). Mae casglu data am y nodweddion gwarchoddedig yn wael ar draws y Bwrdd Iechyd. I gael gwybodaeth lawn am y pwnc hwn, cyfeiriwch at Adroddiad Cyfarwyddwr Iechyd Cyhoeddus ar gyfer 2020. 	
Camau gweithredu allweddol	<ul style="list-style-type: none"> Trwy ein cynlluniau BGC a'r Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol rydym yn blaenoriaethu meysydd gwaith i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau; yn benodol rydym yn gweithio gyda phartneriaid ar draws y Rhanbarth i ddarparu dull 'Pwyslais ar Atal' mewn tri maes i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau iechyd: imiwneiddio plant, sgrinio'r coluddyn ac elfennau o Symud Mwy Bwyta'n Iach. Mae'r asesiadau anghenion diwygiedig ar gyfer Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus a Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol yn nodi camau gweithredu cyfunol pellach, y mae llawer ohonynt yn ymwneud â lleihau anghydraddoldebau iechyd: bydd tîm Iechyd Cyhoeddus yn darparu arbenigedd ac arweiniad yn ôl yr angen gan bartneriaid i gefnogi'r gwaith o gyflawni'r amcanion hyn. Mae Bwrdd Cynllunio Ardal Camddefnyddio Sylweddau Caerdydd a'r Fro yn gweithredu'r argymhellion sydd wedi'u cynnwys yn y Cynllun Gweithredu Chwistrelliadau y Cyhoedd, a bydd tîm Iechyd Cyhoeddus yn cefnogi'r gwaith hwn i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau iechyd. Bydd y dull amlasiantaethol o ymdrin â Lleisiau Nas Clywir yn Aml, a oedd yn targedu mentrau at ardaloedd o amddifadedd yn ystod y pandemig e.e. clinigau brechlyn galw heibio, yn parhau a byddwn yn archwilio mentrau pellach i leihau gwahaniaethau mewn mynediad at wasanaethau iechyd. Bydd y swydd ar ei newydd wedd i weithio gyda lleiafrifoedd ethnig yn gweithio ar y cyd i ddatblygu camau gweithredu gyda'n cymunedau lleol i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau iechyd. Gweithio gyda phartneriaid ar draws y Bwrdd Iechyd i gyd-ddyfeisio fframwaith strategol newydd er mwyn datblygu dull i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau o ran canlyniadau iechyd, niwed, profiad a mynediad ar gyfer y sefydliad a datblygu set fesur i gefnogi'r fframwaith i gynnwys mesurau dirprwyol fel angen. Gweithio gyda phartneriaid mewnol i fynd i'r afael â'r bylchau mewn casglu data o ran nodweddion gwarchoddedig a gweld gwelliant ar y dadansoddiad o fylchau ymhen chwe mis ac yna un flwyddyn, e.e. drwy weithredu'r offeryn AHA Gweithio gyda'r tîm Pobl a Diwylliant i osod canran waelodlin y staff sy'n bodloni'r safonau gofynnol ar gyfer hyfforddiant Cydraddoldeb ac Amrywiaeth yn y BIP a monitro'n agos i ysgogi gwelliannau yng nghanran y staff sy'n cydymffurfio. Gweithio gyda'r Grŵp Llywio Gwerth a thimau digidol i wella cysylltu data e.e. gyda data PROMS a PREMS a newidynnau tegwch, gyda'r nod o allu adrodd ar ddata ar ganlyniadau yn ôl nodweddion gwarchoddedig Darparu arbenigedd iechyd cyhoeddus i'r gwaith cynllunio a datblygu'r model gwasanaeth newydd ar gyfer Cynhwysiant o ran Iechyd ar gyfer BIP Caerdydd a'r Fro 	
Cerrig milltir BI1 (2023-24)	Ch1	Cytuno ar ddangosyddion Pwyslais ar Atal a chychwyn casglu data
	Ch2	Cytuno ar fframwaith strategol newydd mewn grŵp, Pwyllgor neu Fwrdd priodol
	Ch3	Cytuno ar gyfres o ddangosyddion ar gyfer mesur anghydraddoldebau iechyd
	Ch4	Gweithio gyda phartneriaid Bwrdd Iechyd i wella casglu data ar nodweddion gwarchoddedig
Camau gweithredu a ragwelir yn y dyfodol BI2 a BI3 (2024-2026)	Datblygu fframwaith monitro, ac adolygu cynnydd yn erbyn hwn a'r cynllun gweithredu.	

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant? (KPI)	KPI 1	<ul style="list-style-type: none"> Y bwllch anghydraddoldeb mewn disgwyliad oes iach adeg geni ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro ar gyfer dynion a menywod yn lleihau neu'n aros yn gyson er gwaethaf yr argyfwng costau byw, ond nid yw'n dirywio ymhellach.
	KPI 2	<ul style="list-style-type: none"> Y bwllch yn y nifer sy'n derbyn imiwneiddiadau mater o drefn ymhlith plant 5 oed rhwng yr ardaloedd mwyaf difreintiedig a lleiaf difreintiedig ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro
Effeithiau	Anghydraddoldebau	<ul style="list-style-type: none"> Mae pob un o'r uchod yn ymwneud ag anghydraddoldebau iechyd
	Yr Amgylchedd	<ul style="list-style-type: none"> Nid yw'r un o'r camau uchod yn cael effaith andwyol ar yr amgylchedd
Partneriaid allweddol	Partneriaid Pwyslais ar Atal a phartneriaid BIP mewnol	

Symud Mwy, Bwyta'n Iach: Dull System Gyfan Arweinyddion: Suzanne Wood a Rebecca Stewart

Nod y rhaglen	Cefnogi a galluogi pobl ar draws Caerdydd a Bro Morgannwg i symud mwy a bwyta'n iach, drwy ddull system gyfan cydweithredol ar gyfer gwella pwysau iach.	
Cyd-destun	<ul style="list-style-type: none"> Mae atal gordewdra a gwella pwysau iach yn her gymhleth gan fod llawer o ffactorau cyfrannol yn rhyngweithio ar lawer o wahanol lefelau; unigol, cymunedol, ac amgylcheddol yn ogystal â thrwy ddylanwadau cymdeithasol a diwylliannol. I bobl sy'n byw mewn ardaloedd difreintiedig mae'r ffactorau cyfrannol yn aml yn fwy cymhleth, lefelau pwysau iach yn is, gyda mwy o effeithiau iechyd a chymdeithasol. Mae mabwysiadu dull system gyfan yn hollbwysig i wella pwysau iach gyda gweithredu ar y cyd gan lawer o bartneriaid o bob rhan o'r system yn cyfrannu at weledigaeth a rennir. Mae hyn yn golygu gweithredu ar y cyd yn ein cymunedau, yn ein lleoliadau yn ogystal â thrwy greu amgylcheddau gweithgarwch corfforol a bwyd iach a chynaliadwy. Mae gan bawb ran i'w chwarae wrth ddatblygu ac arwain newid system i gefnogi a galluogi pobl i symud mwy a bwyta'n iach. 	
Camau gweithredu allweddol	<ul style="list-style-type: none"> Hwyluso darpariaeth barhaus y Cynllun Symud Mwy, Bwyta'n Iach (2020-2024) gyda phartneriaid. Cydweithio â Chynghorau Caerdydd a Bro Morgannwg i ddatblygu meysydd blaenoriaeth allweddol (Lleoliadau Addysgol, Gweithleoedd Iach a Hysbysebu a Marchnata Iach) drwy roi Pwyslais ar Atal. Datblygu a gweithredu dull gwerthuso i ddechrau cofnodi newid ar lefel system. Dod â phartneriaid ynghyd i gyd-gynhyrchu, siapio a datblygu cam nesaf Symud Mwy, Bwyta'n Iach 	
Cerrig milltir BI1 (2023-24)	Ch1	Dod â phartneriaid ynghyd i fyfyrto a chasglu gwybodaeth am gynnydd/effaith (ar lefel systemau) gan ddefnyddio Ripple Effect Mapping Hwyluso gweithgor y BIP i ddatblygu polisi Hysbysebu Iachach Cyd-gynhyrchu a gweithredu dulliau i wella'r 'dull ysgol gyfan' ar gyfer bwyd gyda chlystyrau ysgolion peilot
	Ch2	Adrodd ar gynnydd a dysgu yn ystod 22/23 drwy adroddiad blynyddol Symud Mwy, Bwyta'n Iach
	Ch3	Dod â phartneriaid ynghyd ar gyfer Digwyddiad Symud Mwy, Bwyta'n Iach a Digwyddiad Rhannu Arfer
	Ch4	Cyhoeddi polisi Hysbysebu Iachach y Bwrdd Iechyd yn dilyn ymgynghoriad Cwblhau'r fframwaith ar gyfer cam nesaf Symud Mwy, Bwyta'n Iach
Camau gweithredu a ragwelir yn y dyfodol BI2 a BI3 (2024-2026)	Lansio cam nesaf Symud Mwy, Bwyta'n Iach	
Sut fyddwn yn mesur llwyddiant? (KPI)	KPI 1	Canran y plant 4/5 oed sydd â phwysau iach
	KPI 2	Canran yr oedolion sydd â phwysau iach
Effeithiau	Anghydraddoldebau	<ul style="list-style-type: none"> Lefelau uwch o weithgarwch corfforol, bwyta ffrwythau a llysiau a lefelau gwell o bwysau iach mewn ardaloedd difreintiedig
	Yr Amgylchedd	<ul style="list-style-type: none"> Gwell mynediad at amgylchedd bwyd a gweithgaredd corfforol sy'n galluogi pobl i fwyta'n dda a symud mwy.
Partneriaid allweddol	Cynghorau Caerdydd a Bro Morgannwg, Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus Caerdydd a'r Fro, Sefydliadau'r Sector Cyhoeddus, Ysgolion a Lleoliadau Cyn Ysgol, Maeth a Dieteteg, Ysgolion Iach a Thimau Cynllun Lleoliadau Cyn-ysgol Iach a Chynaliadwy, Chwaraeon Caerdydd, Tîm Byw'n Iach y Fro, C3SC, GVS, sefydliadau Trydydd Sector, Partneriaethau Bwyd, Cymunedau, Dull System Gyfan ar gyfer Rhwydwaith Systemau Pwysau Iach, Llywodraeth Cymru	

Symud Mwy, Bwyta'n Iach: Safonau Mannau Manwerthu a Bwytai

Arweinyddion: Suzanne Wood a Rhianon Urquhart

Nod y rhaglen	Gwellu'n systematig y cynnig bwyd ym mhob un o'r siopau bwyd a'r bwytai sy'n cael eu rhedeg gan y BIP. Cynyddu'r cyfleoedd i wneud y dewis iach yn ddewis hawdd ar draws holl safleoedd y BIP a gyda'n partneriaid Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus	
Cyd-destun	<ul style="list-style-type: none"> Mae bwyta diet iach a chytbwys yn gymorth i atal salwch sy'n gysylltiedig â diet ac i gefnogi pobl i gadw'n heini a chynnal pwysau iach. Mae bod yn bwysau iach wedi dod yn un o'r ffyrdd mwyaf effeithiol o leihau'r risg o gyflyrau iechyd hirdymor fel diabetes, clefyd y galon a chanserau. Fodd bynnag, yn yr amgylchedd presennol mae'n anodd cyflawni hyn gan fod y bwyd sydd o'n cwmpas yn aml yn blaenoriaethu cyfleustra dros iechyd, a gall fod yn uchel mewn braster, siwgr a halen. O ganlyniad, rydym yn bwyta llai o ffrwythau a llysiau, pysgod olewog a ffibr dietegol, y bwydydd sy'n ein helpu i fod yn iach. Mae'r BIP yn canolbwyntio ar gynnig dewisiadau iachach sy'n fwy hygyrch a chynaliadwy, gan ddarparu amgylchedd iach i staff, cleifion ac ymwelwyr, drwy safonau sy'n cael eu monitro'n ofalus i sicrhau ein bod yn gwneud y Dewis Iach, y Dewis Hawdd I gyflawni hyn, rydym yn gweithio gydag amrywiaeth o bartneriaid ar draws y BIP i wella'r cynnig bwyd a'r amgylchedd Yn anffodus, mae dros hanner y boblogaeth oedolion dros bwysau iach, mae'n bwysig bod cymorth yn cael ei ddarparu i helpu pobl i fwyta'n dda a rheoli pwysau iachach, gan osgoi afiechyd, felly o dan gynllun partneriaeth Symud Mwy, Bwyta'n Iach rydym yn gweithio gyda phartneriaid allweddol yn y sector cyhoeddus i wella eu harlwy bwyd drwy gyfleoedd cymorth a hyfforddiant. 	
Camau gweithredu allweddol	<ul style="list-style-type: none"> Datblygu gwaith Safonau Bwytai a Mannau Manwerthu BIP ymhellach, gan sicrhau cydymffurfiaeth â'r rhaniad 75-25% o blaid opsiynau iachach 	
Cerrig milltir BI1 (2023-24)	Ch1	Ymgysylltu â phartneriaid sector cyhoeddus i rannu dysgu a chefnogi eu datblygiad o safonau bwyta'n iach
	Ch2	Gweithredu a lansio'r offeryn archwilio digidol newydd ar adeg gwerthu yn siopau manwerthu bwyd y BIP
	Ch3	Cynnal archwiliadau ar draws y BIP i fonitro cydymffurfiaeth ac archwilio data gwerthiant cwsmeriaid i ganfod tueddiadau
	Ch4	Datblygu dull mewnwelediad ymddygiadol ar gyfer hyrwyddo negeseuon allweddol bwyta'n iach a bwyd da
Camau gweithredu a ragwelir yn y dyfodol BI2 a BI3 (2024-2026)	<ul style="list-style-type: none"> Archwilio cyfleoedd i gymhwyso Safonau Bwytai a Mannau Manwerthu i fannau gwerthu bwyd nad ydynt yn rhai BIP Parhau i weithio gyda phartneriaid allanol i weithredu'r safonau ar draws mwy o sefydliadau sector cyhoeddus, gan rannu ein dysgu a chynyddu cyfleoedd ar gyfer cydweithio 	
Sut fyddwn yn mesur llwyddiant? (KPI)	KPI 1	Cynydd mewn cydymffurfiaeth ar draws holl fannau gwerthu bwyd y BIP
	KPI 2	
Effeithiau	Anghydraddoldebau	<ul style="list-style-type: none"> Cynnig prydau iach yn cael ei ddarparu i'r holl staff ac ymwelwyr sy'n defnyddio'r siopau manwerthu bwyd sy'n cael eu rhedeg gan y BIP Cynyddu cyfleoedd ar gyfer sesiwn coginio ar gyllideb
	Yr Amgylchedd	<ul style="list-style-type: none"> Er mwyn cefnogi agenda cynaliadwyedd y BIP, ceisio nodi mesurau i leihau allyriadau carbon a'r defnydd o blastigion
Partneriaid allweddol	Cyfalaf ac Ystadau, Arlwy, Caffael, Dieteg Iechyd Cyhoeddus, Tîm Cyfathrebu, Synbiotix / partneriaid allanol eraill fel y bo'n briodol, Cyflenwyr, partneriaid y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus	

Gweithgarwch Corfforol Arweinydd: Lauren Idowu

Nod y rhaglen	Lleihau lefelau anweithgarwch yn ein poblogaeth, gan sicrhau ffocws ar dargedu'r rhai lleiaf egniol, drwy bartneriaeth a thrwy arweinyddiaeth systemau.	
Cyd-destun	<ul style="list-style-type: none"> Mae tystiolaeth gref iawn bod symud ein cyrff sut bynnag yr ydym yn gwneud hynny, boed yn chwarae, clybiau cymunedol, garddio, teithio llesol neu chwaraeon cystadleuol, yn gwella bywydau pobl, yn unigol ac ar y cyd. Mae newidiadau i fywyd modern yn golygu ein bod ni bellach yn llai egniol na'r cenedlaethau blaenorol, ac mae sawl agwedd ar fywyd modern wedi'u cynllunio i'n cadw'n llonydd. Cafodd y pandemig covid-19 effaith negyddol ar ein lefelau gweithgarwch corfforol. Caiff bron i draean ein poblogaeth eu hystyried yn anweithgar (yn gwneud llai na 30 munud o weithgaredd bob wythnos). Mae cefnogi'r rhai lleiaf egniol yn rhoi llawer mwy o fudd i iechyd a lles nag annog y rheini sydd eisoes yn egniol i wneud ychydig mwy. Mae patrymau clir yn nodweddion y bobl sy'n wynebu'r rhwystrau mwyaf i fod yn egniol: cymunedau difreintiedig; rhai sy'n byw ag anabledd neu gyflwr iechyd hirdymor; menywod a merched; a phobl o gefndiroedd Asiaidd a du. Mae gweithgarwch corfforol yn ymddygiad cymhleth y dylanwadir arno gan gannoedd o ffactorau. Mae angen cydweithio ar draws pob rhan o'r system gweithgarwch corfforol i ail-lunio'r system a gwneud symud yn opsiwn hawdd i bawb. Bydd angen newidiadau i'r amgylchedd, diwylliant, arweinyddiaeth, polisi a gweithredu lleol. Pawb yn cydweithio tuag at y weledigaeth a rhennir. 	
Camau gweithredu allweddol	<ul style="list-style-type: none"> Hwyluso cyflwyniad Cynllun Gweithredu Blwyddyn 1 Gweithgarwch Corfforol a Chwaraeon Symud Mwy Caerdydd gyda phartneriaid Dod â phartneriaid ynghyd i gyd-gynhyrchu Cynllun Gweithredu Blwyddyn 2 Gweithgarwch Corfforol a Chwaraeon Symud Mwy Caerdydd, a chyflawni camau gweithredu sydd ynddo. Rhannu a thyfu gweithio a dysgu seiliedig ar systemau ymhlith partneriaid, a pharhau i ddatblygu perthnasoedd a chreu'r amodau ar gyfer newid Parhau i weithio i fewnbynnu a siapiro Partneriaethau Chwaraeon Rhanbarthol Canolbarth y De, gan ddarparu mewnbwn iechyd cyhoeddus 	
Cerrig milltir BI1 (2023-24)	Ch1	Adolygu cynnydd a dysgu o Gynllun Gweithredu Blwyddyn 1 Symud Mwy Caerdydd. Sefydlu fframwaith ymchwil, mewnwleidiad a gwerthuso. Dod â phartneriaid ynghyd i gyd-gynhyrchu Cynllun Gweithredu blwyddyn 2 Strategaeth Symud Mwy Caerdydd
	Ch2	Digwyddiad dathlu Blwyddyn 1 Strategaeth Symud Mwy Caerdydd Dadansoddi data NSFw ac SHRN ar anweithgarwch ym Mro Morgannwg
	Ch3	Cyflwyno dysgu a chynnydd ar y dull seiliedig ar leoedd yn Llanrhymini a Glanyrafon
	Ch4	Adrodd ar gynnydd ac effaith yn erbyn y fframwaith Ymchwil, Mewnwelediadau a Gwerthuso (i gynnwys cynnydd ac effaith ar lefel system, gan ddefnyddio Ripple Effect Mapping - REM)
Camau gweithredu a ragwelir yn y dyfodol BI2 a BI3 (2024-2026)	I'w gytuno yn ystod 2023/24 gyda'r partneriaid	
Sut fyddwn yn mesur llwyddiant? (KPI)	KPI 1	Cyfraddau anweithgarwch corfforol ar gyfer y boblogaeth oedolion (16+) a phobl ifanc 11-16 oed
	KPI 2	
Effeithiau	Anghydraddoldebau	Byddwn yn canolbwyntio ar gymunedau sy'n profi'r antantais fwyaf, gan gynnwys: cymunedau difreintiedig; rhai sy'n byw ag anabledd neu gyflwr iechyd hirdymor; menywod a merched; a phobl o gefndiroedd Asiaidd a du, a phobl hŷn yn y Fro
	Yr Amgylchedd	Gall cynyddu gweithgarwch corfforol, yn arbennig cerdded a beicio, gael yr effeithiau canlynol: Gwell ansawdd aer; Llai o ddigwyddiadau traffig ar y ffordd a chanfyddiad o ddiogelwch ar y ffordd; Llai o dagfeydd traffig; Gwell cysylltedd cymdeithasol; Llai o allyriadau carbon o drafnidiaeth.
Partneriaid allweddol	Cynghorau Caerdydd a Bro Morgannwg (nifer o adrannau), Prifysgol Met Caerdydd, Tîm Chwaraeon Met Caerdydd, CAWR, Prifysgol Caerdydd, darparwyr hamdden GLL, Chwaraeon Cymru, Iechyd Cyhoeddus Cymru, C3SC, GVS, a llawer o sefydliadau trydydd sector eraill, gofal sylfaenol, ysgolion, Cyrff Llywodraethu Cenedlaethol ar gyfer chwaraeon, Swyddfa'r Comisiynydd Heddlu a Throseddau.	

Mannau Bwyd Cynaliadwy Arweinyddion: Pearl Costello a Louise Denham

Nod y rhaglen	Gwneud bwyd iach a chynaliadwy yn nodwedd ddiffiniol o Gaerdydd a'r Fro, drwy ddatblygu partneriaethau bwyd traws-sector a rhoi gweledigaeth a chynllun gweithredu ar y cyd ar waith.		
Cyd-destun	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r bwyd rydym yn ei fwyta yn cael effaith enfawr ar fywyd yng Nghaerdydd a'r Fro – ar iechyd pobl, ar gymunedau a busnesau, ffermwyr a chynhyrchwyr bwyd, a'r amgylchedd hefyd. Mae bwyd da yn creu cymunedau cryf, iach a gwydn. Mae Lleoedd Bwyd Cynaliadwy yn un o'r mudiadau cymdeithasol sy'n tyfu gyflymaf yn y DU. Mae ei rwydwaith yn dod â phartneriaethau bwyd arloesol ynghyd o drefi, dinasoedd, bwrdeistrefi, ardaloedd a siroedd ar draws y DU sy'n sbarduno arloesedd ac arfer gorau ar bob agwedd ar fwyd iach a chynaliadwy. Gweithiodd Bwyd Caerdydd gyda bron i 2,500 o bobl yng Nghaerdydd i ddatblygu Strategaeth Bwyd Da 2021-2024, sy'n nodi'r weledigaeth a'r camau gweithredu i wneud y bwyd rydym yn ei dyfu, ei brynu a'i fwyta yng Nghaerdydd yn iach, yn amgylcheddol gynaliadwy, yn rymusol, yn ffyniannus ac yn gysylltiedig. Mae'r strategaeth hon yn ategu polisïau a strategaethau lleol eraill fel Symud Mwy, Bwyta'n Iach ac Un Blaned Caerdydd. Ers ymuno â Rhwydwaith Lleoedd Bwyd Cynaliadwy yn 2020, mae Bwyd y Fro wedi cynnal dwy wyl sirol, wedi cyhoeddi Cynllun Gweithredu blwyddyn o hyd, wedi lansio prosiect peilot Partneriaeth Bwyd Llanilltud Fawr ac wedi ennill Gwobr Efydd Lleoedd Bwyd Cynaliadwy. 		
Camau gweithredu allweddol	<p>Bwyd Caerdydd</p> <ul style="list-style-type: none"> Datblygu a gweithredu strategaeth gyfathrebu i sicrhau negeseuon rheolaidd a chyson a hybu ymgysylltiad Datblygu cadwyni cyflenwi newydd ar gyfer prosiectau bwyd cymunedol (er enghraifft gan gyfanwerthwyr, ffermwyr lleol, gerddi cymunedol a rhandiroedd) Hwyluso Rhwydwaith Bwyd Caerdydd, gyda chyfarfodydd rheolaidd a chymorth cymheiriaid Cyflwyno Gŵyl yr Hydref flynyddol i gefnogi rhaglen o weithgareddau bwyd am ddim cost neu gost isel ar draws y ddinas Gweinyddu cynllun grant cyfalaf i gefnogi prosiectau sy'n hyrwyddo'r 5 Nod Bwyd Da Ymestyn y cynllun peilot caffael Bwyd a Hwyl – bydd cam 2 yn anelu at gyflenwi amrywiaeth ehangach o lysiau a dyfir yn lleol i ysgolion yn ystod y rhaglen Bwyd a Hwyl. Dylanwadu'n strategol ar bolisïau a'r gweithredu a wneir yn lleol a chenedlaethol Gweithio tuag at statws Aur Lleoedd Bwyd Cynaliadwy 	<p>Bwyd y Fro</p> <ul style="list-style-type: none"> Dechrau datblygu Strategaeth Bwyd y Fro, gyda chyfranogiad rhanddeiliaid ac ymgynghoriad cymunedol manwl. Dylanwadu'n strategol ar bolisïau a chamau gweithredu lleol Datblygu Rhwydwaith Bwyd y Fro drwy gyfarfodydd chwarterol a chefnogaeth cymheiriaid Sefydlu gweithgor i drefnu, hyrwyddo a chyflawni Llwybr Bwyd y Fro (haf 2023) Cynnal ymchwil ac ymgysylltu er mwyn datblygu fframwaith ansicrwydd bwyd ar gyfer y Fro gyfan ar gyfer gweithredu Cefnogi cynllun peilot pantri bwyd gwledig y Fro Cyflawni camau gweithredu Blwyddyn 2 ar gyfer Prosiect Bwyd Llanilltud Fawr Dechrau casglu tystiolaeth i gefnogi cais am Wobr Arian Lleoedd Bwyd Cynaliadwy 	
Cerrig milltir BI1 (2023-24)	<p>Ch1</p>	<ul style="list-style-type: none"> Cwblhau'r holl waith recriwtio a thendrau ar gyfer darparu cyllid Partneriaeth Bwyd Llywodraeth Cymru Cyfarfodydd a digwyddiadau rhwydwaith Calendr Bwyd Caerdydd wedi'u cynllunio a'u trefnu Cwblhau gwaith cwmpasu cychwynnol cadwyni cyflenwi ar gyfer prosiectau bwyd cymunedol Caerdydd 	<ul style="list-style-type: none"> Llwybr Bwyd y Fro wedi'i drefnu, ei hyrwyddo a'i gyflwyno Hwyluso sesiynau busnes bwyd cynaliadwy yn hacathons busnes y Fro Cefnogi cynllun peilot pantri bwyd gwledig y Fro
	<p>Ch2</p>	<ul style="list-style-type: none"> Cwblhau cynllun peilot cadwyni cyflenwi ar gyfer prosiectau bwyd cymunedol Caerdydd Cwblhau cam 2 cynllun peilot caffael Bwyd a Hwyl Caerdydd 	<ul style="list-style-type: none"> Dechrau ymchwil ac ymgysylltu ar ansicrwydd bwyd ledled y Fro Darparu adborth ar y Cynllun Seilwaith Gwyrdd yn y Fro
	<p>Ch3</p>	<ul style="list-style-type: none"> Cynnal Gŵyl Hydref Bwyd Da Caerdydd 2023 Sicrhau cyllid ar gyfer cyflawni Strategaeth Bwyd Da Caerdydd 2021-24 yn barhaus 	<ul style="list-style-type: none"> Dechrau ymgysylltu â'r gymuned i lywio Strategaeth Bwyd y Fro

		<ul style="list-style-type: none"> Cyflwyno drafft cyntaf y cais Lleoedd Bwyd Cynaliadwy Aur 	
	Ch4	<ul style="list-style-type: none"> Gweinyddu cynllun grant cyfalaf ar gyfer prosiectau Caerdydd sy'n hyrwyddo'r 5 Nod Bwyd Da (sylwer, efallai y bydd angen addasu hwn yn seiliedig ar ganfyddiadau gwaith a wnaed yn Ch1-3 Dechrau datblygu'r Strategaeth Bwyd Da Caerdydd nesaf 	<ul style="list-style-type: none"> Sicrhau cyllid ar gyfer parhad Swyddog Prosiect Bwyd y Fro Datblygu fframwaith ar gyfer gweithredu i fynd i'r afael ag ansicrwydd bwyd yn y Fro yn seiliedig ar ganfyddiadau ymchwil
Camau gweithredu a ragwelir yn y dyfodol BI2 a BI3 (2024-2026)			
Sut fyddwn yn mesur llwyddiant? (KPI)	KPI 1	Canran y trigolion sy'n teimlo bod mudiad ar gyfer bwyd da yng Nghaerdydd a'r Fro	
	KPI 2	Nifer yr aelodau ym mhartneriaethau Bwyd Caerdydd a'r Fro	
Effeithiau	Anghydraddoldebau	<ul style="list-style-type: none"> Gostyngiad yn lefel tlodi bwyd mewn ardaloedd o amddifadedd uwch ar draws Caerdydd a'r Fro Mwy o fwyta pum dogn neu fwy o ffrwythau a llysiau y dydd Gwell mynediad at fwyd fforddiadwy, iach a maethlon 	
	Yr Amgylchedd	<ul style="list-style-type: none"> Gwell mynediad at fannau tyfu bwyd Mwy o fynediad at fwyd carbon isel sy'n gyfeillgar i natur a mwy o bobl yn ei fwyta 	
Partneriaid allweddol	<p>Mae aelodaeth y partneriaethau bwyd gyda'i gilydd yn fwy na 100 o sefydliadau.</p> <p>Mae Bwrdd Strategaeth Bwyd Caerdydd yn cynnwys: Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro, Cyngor Caerdydd, Gweithredu yn Nhrelai a Chaerau, Marchnadoedd Ffermwyr Caerdydd, Prifysgol Caerdydd, Jane Cook PR, Camilla Lovelace, Prifysgol Gorllewin Lloegr, Waterloo Tea.</p> <p>Mae Grŵp Llywio Bwyd y Fro yn cynnwys: Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro, Cyfoeth Naturiol Cymru, Big Fresh Catering, Cyngor y Fro, BGC y Fro, Cywain (Menter a Busnes), Cymdeithas Tai Newydd, FareShare Cymru, Gwasanaethau Gwirfoddol Morgannwg, Tyddynwyr Morgannwg, Cymunedau Creadigol</p>		

Amgylcheddau a theithio iach

Arweinyddion: Tom Porter a Cheryl Williams

Nod y rhaglen	Gwella'r amgylchedd adeiledig a naturiol i hybu ymddygiad iach gan gynnwys teithio cynaliadwy a llesol; cymunedau ffyniannus; a gwell ansawdd aer, drwy bartneriaeth ac arweinyddiaeth systemau	
Cyd-destun	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r amgylchedd adeiledig a naturiol o'n cwmpas yn cael effaith sylweddol ar ein hiechyd. Caiff hyn ei gyfyngu gan nifer o fecanweithiau sy'n cynnwys: dylanwadu ar ein hymddygiad iechyd ymwybodol ac isymwybodol, megis dewis o fwyd, a dewis dull teithio; argaeledd a hygyrchedd gwasanaethau; mynediad i fannau gwyrdd ac agored; y gallu i ffurfio a chynnal perthnasoedd cymdeithasol a chymunedau ffyniannus; ac ansawdd aer Mae llawer o'r ffactorau uchod yn waeth mewn ardaloedd mwy difreintiedig, gyda'r boblogaeth yn yr ardaloedd hyn hefyd yn fwy agored i'w heffeithiau, er enghraifft oherwydd eu bod yn fwy tebygol o fod â chyflwr hirdymor sy'n bodoli eisoes. Mae llygredd aer yn broblem sylweddol yn ein hardal ac yn waeth mewn ardaloedd mwy difreintiedig Gall y ffactorau hyn gael effaith ddofn ar ganlyniadau iechyd, gan gynnwys effeithiau ar gyfraddau clefyd cardiofasgwlaidd a chanser, lles meddyliol, a chyfraddau babanod â phwysau geni isel. 	
Camau gweithredu allweddol	<ul style="list-style-type: none"> Gweithio gyda Chynghorau Caerdydd a'r Fro i gynyddu argaeledd seilwaith teithio llesol o ansawdd uchel a gwelliannau mewn trafnidiaeth gyhoeddus, ac ystyried creu lleoedd ar gyfer datblygiadau newydd; gweithredu ymyriadau newid ymddygiad; cefnogi newidiadau polisi rhanbarthol a chenedlaethol perthnasol megis 20mya a chwmpasu taliadau ar gyfer defnyddwyr ffyrdd o safbwynt iechyd y cyhoedd Gweithio gyda sefydliadau cyhoeddus a phreifat i gynyddu'r nifer sy'n manteisio ar y Siarteri Teithio Iach ac yn eu rhoi ar waith, a datblygu a lansio Siarteri newydd Adolygu allbynnau o fesuriadau ansawdd aer a/neu swm traffig yn YAC ac YALI Cofrestru ar gyfer Lefel 2 Siarter Teithio Iach gan Fwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro a sicrhau bod cynllun gweithredu cadarn a chapasiti ar waith Gweithio gyda Chynghorau Caerdydd a'r Fro i ddatblygu eu Cynlluniau Datblygu Lleol Amnewid, gan sicrhau ffocws ar iechyd a lles 	
Cerrig milltir BI1 (2023-24)	Ch1	BIP Caerdydd a'r Fro yn cofrestru'n ffurfiol ar gyfer Lefel 2 y Siarter Teithio Iach Adrodd ar allbynnau cychwynnol o fesuriadau ansawdd aer a/neu swm traffig yn YAC ac YALI
	Ch2	Ail-lansio a hyrwyddo Siarter Teithio Iach Busnes Cyhoeddi gwerthusiad cychwynnol Siarter Teithio Iach Caerdydd, a phecyn cymorth gweithredu wedi'i ddiweddarau Ymateb i ymgynghoriad ar Strategaeth a Ffebrir CDLI Amnewid Caerdydd Ymateb i ymgynghoriad ar Strategaeth a Ffebrir CDLI Amnewid y Fro
	Ch3	
	Ch4	Adrodd ar allbynnau pellach o fesuriadau ansawdd aer a/neu swm traffig yn YAC ac YALI
Camau gweithredu a ragwelir yn y dyfodol BI2 a BI3 (2024-2026)	I'w gytuno yn ystod 2023/24 gyda Chynghorau Caerdydd a'r Fro a BGCau	
Sut fyddwn yn mesur llwyddiant? (KPI)	KPI 1	Nifer y sefydliadau sydd wedi ymrwmo i'r gwahanol Siarteri Teithio Iach ac sy'n eu cwblhau
	KPI 2	Cymedr blynyddol NO ₂ mewn safleoedd allweddol yng Nghaerdydd a Bro Morgannwg
Effeithiau	Anghydraddoldebau	<ul style="list-style-type: none"> Lleihad mewn llygredd cysylltiedig â thraffig mewn ardaloedd mwy difreintiedig, a gwell dealltwriaeth o ansawdd aer ac effeithiau traffig ar ein safleoedd aciwt
	Yr Amgylchedd	<ul style="list-style-type: none"> Mwy o ymwybyddiaeth o effaith yr amgylchedd ar ein hiechyd a'n lles Gwell mynediad i fannau tyfu bwyd Llai o lygredd aer ac allyriadau carbon Gwell mynediad i fannau gwyrdd

Partneriaid allweddol

Cynghorau Caerdydd a Bro Morgannwg (timau Trafnidiaeth, Cynllunio, Newid yn yr Hinsawdd), Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus Caerdydd a'r Fro, Ilofnodwyr Siarter Teithio Iach Caerdydd a'r Fro, Sustrans Cymru, FOR Cardiff, timau Trafnidiaeth, Newid yn yr Hinsawdd, Ansawdd Aer ac Iechyd Llywodraeth Cymru

Datblygu dulliau systematig ar gyfer atal mewn gofal sylfaenol a chymunedol a gwerth Arweinyddion: Siân Griffiths a Claire Beynon

Nod y rhaglen	Gweithredu dulliau seiliedig ar dystiolaeth ar gyfer atal salwch a gwerth mewn gwasanaethau iechyd a gofal, gan dynnu ar dystiolaeth genedlaethol a rhyngwladol	
Cyd-destun	<ul style="list-style-type: none"> Mae atal yn ffocws allweddol mewn strategaethau a chynlluniau cenedlaethol a lleol, ac mae'n rhan annatod o'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Caiff ei gydnabod yn eang bod gan ymyrraeth 'i fyny'r gadwyn' ac atal afiechyd y potensial i wella iechyd y boblogaeth yn sylweddol a lleihau'r galw ar wasanaethau iechyd a gofal. Fodd bynnag, gall camau ataliol fod yn heriol i'w gweithredu pan fo pwysau ar wasanaethau aciwt yn drech. Mae hefyd yn gofyn am weithredu gan amrywiaeth o bartneriaid i fod yn fwyaf effeithiol Comisiynwyd King's Fund i gynhyrchu adolygiad o waith i wreiddio dull ataliol mewn gwasanaethau sylfaenol a chymunedol. Adolygodd adroddiad cysylltiedig a gomisiynwyd gan y Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol y gwaith i greu system iechyd a gofal integredig. Mae'r ddau adroddiad yn cyfuno adolygiadau o lenyddiaeth, tystiolaeth o wybodaeth King's Fund, a chyfweliadau â 12 o arweinwyr lleol i roi asesiad annibynnol o'r cynnydd hyd yma yng Nghaerdydd a'r Fro, ac awgrymu ffyrdd y gellir datblygu hyn ymhellach. Rydym yn wynebu amgylchiadau economaidd anodd; mae dull seiliedig ar werth yn helpu i sicrhau y bydd popeth yr ydym yn ei fuddsoddi (e.e. amser ac arian) yn cael effaith gadarnhaol ar ganlyniadau i'r bobl leol yr ydym yn eu gwasanaethu. 	
Camau gweithredu allweddol	<ul style="list-style-type: none"> Rhannu'r adroddiadau terfynol yn eang gyda sefydliadau partner a chyflwyno gweithdy partneriaeth wedi'i hwyluso gan King's Fund i gytuno ar gamau gweithredu allweddol ar y cyd Gweithio ar y cyd ag arweinwyr y Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol i hyrwyddo blaenoriaethau a rennir o'r ddau adroddiad h.y. cynnwys y trydydd sector, ymgysylltu â dinasgyddion, cryfhau arloesedd ymhellach, gwell defnydd o ddata Ymgysylltu'n weithredol ag arweinwyr cenedlaethol i lywio'r gwaith o gwmpasu cyfleoedd lleol i roi rheolaeth iechyd y boblogaeth ar waith yng Nghaerdydd a Bro Morgannwg, gan gynnwys gwell defnydd o ddata partneriaeth sy'n bodoli eisoes. Nodi ffocws ar gyfer dull atal mwy rhaglennol, er enghraifft atal afiechyd cardiofasgwlaidd eilaidd. Ymchwilio i ddichonoldeb rheoli adnoddau ariannol yn fwy ar y cyd i gefnogi mentrau atal salwch Symud tuag at gymhwyso dull gweithredu seiliedig ar Werth yn gyson ar draws y sefydliad; Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro i ystyried y defnydd o Gyllidebu Rhaglenni a Dadansoddiad Ymylol (PBMA) fel offeryn i helpu i symud cyllid o ymyriadau gwerth isel i ymyriadau gwerth uchel a symud cyllid i fyny'r gadwyn tuag at atal salwch 	
Cerrig milltir BI1 (2023-24)	Ch1	Darparu gweithdy partneriaeth wedi'i hwyluso gan King's Fund a chytuno ar flaenoriaethau atal salwch ar gyfer ffocws partneriaeth
	Ch2	Cwblhau'r gwaith o gwmpasu cyfleoedd ar gyfer gweithredu dulliau rheoli iechyd y boblogaeth yng Nghaerdydd a'r Fro, gydag argymhellion i'w cyflawni yn ystod y flwyddyn, i gynnwys gwerthusiad o fodolau i wella dulliau atal eilaidd o glefydau cardiofasgwlaidd
	Ch3	Adolygiad blynyddol o'r asesiad o barodrwydd eu sefydliad ar gyfer dull seiliedig ar Werth
	Ch4	Dull iechyd y boblogaeth ac atal salwch wedi'i roi ar waith, wedi'i lywio gan ddata lleol; Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro wedi ystyried manteision ac anfanteision defnyddio PBMA a gwerthusiad o opsiynau wedi'i gwblhau
Camau gweithredu a ragwelir yn y dyfodol BI2 a BI3 (2024-2026)	Yn amodol ar gytundeb cenedlaethol a chyllid, profi dull segmentu poblogaeth yn lleol	
Sut fyddwn yn mesur llwyddiant? (KPI)	KPI 1	
	KPI 2	
Effeithiau	Anghydraddoldebau	<ul style="list-style-type: none"> Bydd dull gwell ar gyfer atal salwch yn ystyried anghydraddoldebau yn cael ei ddatblygu mewn ffordd sy'n ceisio lleihau'r bwlch rhwng y lleiaf a'r mwyaf difreintiedig, a'r rhai sy'n profi anfantais. Nod mwy o ymgysylltu â chymunedau, yn enwedig y rheini sy'n profi anfantais, fydd ceisio deall achosion annhegwch a chymryd camau i'w liniaru Trwy ddefnyddio dull sy' seiliedig ar Werth gallwn symud adnoddau i fyny'r gadwyn i wneud gwasanaethau'n fwy hygyrch, y rhai o ansawdd uwch a thrwy hynny lleihau costau.
	Yr Amgylchedd	

Partneriaid allweddol

King's Fund, Cyngorau Caerdydd a Bro Morgannwg, Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Caerdydd a'r Fro, Byrddau Clinigol BIP Caerdydd a'r Fro (yn enwedig PCIC), C3SC, GVS, Sefydliadau'r Sector Gwirfoddol, Dinasyddion/cleifion a grwpiau ymgysylltu, bwrdd iechyd Cymru gyfan ac arweinwyr rheoli iechyd y boblogaeth Llywodraeth Cymru

Tybaco Arweinydd: Trina Nealon

<p>Nod y rhaglen</p>	<p>Cyflawni 'poblogaeth ddi-fwg' (5% o'r nifer sy'n ysmegu) erbyn 2030 – gan adlewyrchu uchelgais Llywodraeth Cymru fel yr amlinellwyd yn Strategaeth Rheoli Tybaco Cymru 2022-2030. Bydd gweithio mewn partneriaeth i leihau cyfraddau ysmegu ym mhob poblogaeth – gan gynnwys y rheini sy'n byw mewn ardaloedd o amddifadedd uchel a'r rhai mwyaf agored i niwed yn ein cymdeithas (lle mae cyfraddau ysmegu ar eu huchaf) yn gofyn am gynyddu mynediad at gymorth rhoi'r gorau i ysmegu'r GIG a chynhyrchion ffarmacolegol i helpu i roi'r gorau i ysmegu, archwilio arfer arloesol, atgyfnerthu deddfwriaeth a lleihau effaith ysmegu ar blant a phobl ifanc</p>	
<p>Cyd-destun</p>	<ul style="list-style-type: none"> Mae ysmegu yn parhau i fod yn brif achos afiechyd y gellir ei atal a marwolaethau cynamserol yng Nghymru. Mae 12% o boblogaeth Caerdydd a Bro Morgannwg yn ysmegu (14% Cymru), (NBSW, 2021-2022) gyda chyfraddau uwch mewn ardaloedd o amddifadedd uchel; mae'r gyfran uchaf o ysmygwyr yn y grŵp oedran 45-64 (NSW 2021-2022) Mae llai na 2.2% o ysmygwyr yn cael cymorth am ddim gan y GIG i roi'r gorau i ysmegu (2.1%, Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro/Llywodraeth Cymru, 4% Cymru, 2021-2022). Mae darparu gwasanaeth rhoi'r gorau i ysmegu systematig i gynnwys y rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf, megis cleifion ysbyty a menywod beichiog, yn flaenoriaethau sydd wedi'u cynnwys yn Fframwaith Cynllunio Perfformiad y GIG. Mae 42% o fferyllfeydd cymunedol yn cynnig Gwasanaeth Rhoi'r Gorau i Ysmegu Uwch Lefel 3, ac mae dros hanner y rhain (68%) mewn ardaloedd o amddifadedd uchel (BIP Caerdydd a'r Fro, 2021-2022) Mae ysmegu yn ystod beichiogrwydd yn flaenoriaeth allweddol yn Strategaeth Rheoli Tybaco 2022-2030 Llywodraeth Cymru. Mae 9% o fenywod beichiog yn ysmegu (Ystadegau Mamolaeth a Geni 2020-2021) Er bod cyfradd ysmegu ymhlith plant a phobl ifanc yn sefydlog, mae argaeledd e-sigaréts a'r defnydd ohonynt yn cynyddu Mae Rheoliadau Di-fwg (Cymru) 2021 wedi cyflwyno nifer o fesurau rheoli tybaco (fel ysbytai ac ysgolion di-fwg) ond mae cael y cyhoedd i gadw atynt yn gofyn am fonitro a gorfodi parhaus. 	
<p>Camau gweithredu allweddol</p>	<ul style="list-style-type: none"> Cynyddu cyfradd yr ysmygwyr sy'n ymgysylltu â Gwasanaethau Rhoi'r Gorau i Ysmegu'r GIG ac yn rhoi'r gorau i ysmegu Sefydlu (fel rhan o ddarpariaeth rhaglen genedlaethol) system cofnodion cleifion electronig i ganfod statws ysmegu wrth dderbyn i'r ysbyty ac atgyfeirio i Wasanaethau Rhoi'r Gorau i Ysmegu'r GIG. Gweithredu rhaglen Ysmegu yn ystod Beichiogrwydd sy'n cynyddu ymgysylltiad â Gwasanaethau Rhoi'r Gorau i Ysmegu'r GIG ac yn lleihau cyfraddau ysmegu yn ystod beichiogrwydd. Lleihau nifer y plant a phobl ifanc sy'n dechrau ysmegu 	
<p>Cerrig milltir BI1 (2023-24)</p>	<p>Ch1</p>	<p>Nodi system rheoli cleifion (fel rhan o'r gwaith o gyflawni'r rhaglen genedlaethol) er mwyn caniatáu ar gyfer cofnodi'n systematig statws ysmegu pob claf mewnol mewn ysbytai iddynt gael mynediad i gymorth rhoi'r gorau i ysmegu wrth iddynt gael eu derbyn.</p>
	<p>Ch2</p>	<p>Gweithredu PGD i ganiatáu mynediad gwell ac uniongyrchol i Therapi Amnewid Nicotin yn ystod cyswllt â'r GIG</p>
	<p>Ch3</p>	<p>Cynydd o'r waelodlin, nifer y fferyllfeydd cymunedol sy'n cynnig Gwasanaeth Rhoi'r Gorau i Ysmegu Uwch L2 neu L3</p>
	<p>Ch4</p>	<p>Argymhelliad yn seiliedig ar weithrediad MAMSS, o fodel gwasanaeth i gynyddu ymgysylltiad menywod beichiog sy'n ysmegu, â chymorth rhoi'r gorau i ysmegu'r GIG</p>
<p>Camau gweithredu a ragwelir yn y dyfodol BI2 a BI3 (2024-2026)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Rhoi cymorth rhoi'r gorau i ysmegu systematig ar waith i bob claf sy'n dod i gysylltiad â gwasanaethau'r GIG Gorfodi deddfwriaeth ysbytai di-fwg i gynnwys Hysbysiadu Cosb Benodedig Gweithredu cymorth rhoi'r gorau i ysmegu wedi'i deilwra ar gyfer menywod beichiog, er mwyn lleihau'r gyfradd ysmegu yn ystod beichiogrwydd 	
<p>Sut fyddwn yn mesur llwyddiant? (KPI)</p>	<p>KPI 1</p>	<p>Canran yr oedolion sy'n dweud eu bod yn ysmygwr ar hyn o bryd [Gwaelodlin: 12% NSW, 2021-2022]</p>
	<p>KPI 2</p>	<p>Canran yr oedolion sy'n ysmegu sy'n defnyddio gwasanaethau rhoi'r gorau i ysmegu'r GIG ac sy'n dod yn 'Ysmygwr sy'n cael Triniaeth' ac, o'r rheini, sy'n rhoi'r gorau i ysmegu ar ôl 4 wythnos [Gwaelodlin: 2.1% a 66% Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro, 2021-2022]</p>
<p>Effeithiau</p>	<p>Anghydraddoldebau</p>	<ul style="list-style-type: none"> Gostyngiad yn nifer y bobl sy'n ysmegu mewn ardaloedd o amddifadedd uchel Cynydd yn nifer y fferyllfeydd cymunedol mewn ardaloedd o amddifadedd uchel sy'n cynnig Gwasanaeth Rhoi'r Gorau i Ysmegu Uwch L2 a L3

	Yr Amgylchedd	<ul style="list-style-type: none"> • Gostyngiad mewn gwastraff sy'n gysylltiedig â thybaco (sigarêts, deunydd lapio, dyfeisiau electronig, batris) • Aer glân
Partneriaid allweddol	Iechyd Cyhoeddus Cymru, Llywodraeth Cymru, Cyngor Caerdydd, Cyngor Bro Morgannwg, ASH Cymru	

Nod y rhaglen	Lleihau'r niwed o ganlyniad i yfed alcohol	
Cyd-destun	<ul style="list-style-type: none"> Dywed un o bob pump (20%) o'r boblogaeth oedolion yng Nghaerdydd a Bro Morgannwg eu bod yn yfed mwy na'r canllawiau wythnosol (2019-20) (cyfartaledd Cymru 19%) Adroddwyd yn gyson bod mwy o alcohol yn cael ei yfed yn ystod y pandemig, yn enwedig ymhlith yfwr trwm O gymharu â 2019-20, yn 2020-21 cynyddodd derbyniadau i ysbytai oherwydd cyflyrau penodol i alcohol gan 5.5 y cant (ICC) Yn 2020, bu cynnydd gan 20% yng nghyfanswm y marwolaethau penodol i alcohol o gymharu â 2019 yng Nghymru a Lloegr. Mae'r rhan fwyaf o farwolaethau'n digwydd oherwydd methiant aciwt ronig yr afu o ganlyniad i yfed alcohol yn ddiweddar, sydd â chysylltiad cryf ag yfed trwm. Mae pobl yn ein cymunedau mwy difreintiedig yn profi lefelau uwch o afiechyd sy'n gysylltiedig ag alcohol na'r rheini mewn cymunedau nad ydynt yn ddifreintiedig er gwaethaf eu bod yn yfed lefelau tebyg o alcohol (roedd cyfran yr holl gleifion a dderbyniwyd i'r ysbyty oherwydd cyflyrau penodol i alcohol sy'n byw yn yr ardaloedd mwyaf difreintiedig 2.7 gwaith yn uwch nag rhai o'r ardaloedd lleiaf difreintiedig) Mae'n bwysig nodi lefelau yfed uwch yn gynnar er mwyn lleihau'r risg o yfed gormod o alcohol dros amser gan gynnwys risg uwch o bwysedd gwaed uchel, strôc, rhai canserau, clefyd yr afu, dementia ac iselder. 	
Camau gweithredu allweddol	<ul style="list-style-type: none"> Cwmpasu ac archwilio cyfleoedd i gynyddu sgrinio alcohol fel mater o drefn mewn gofal sylfaenol ac eilaidd i nodi ymddygiadau yfed peryglus a niweidiol Ysgogi gwaith Cynllun Gweithredu Partneriaeth Alcohol Cymunedol (CAP) Caerdydd 2022-23, i gynyddu diogelwch a lleihau risgiau i bobl ifanc 18-25 oed sy'n yfed alcohol yn economi'r nos. Gweithredu fel Awdurdod Cyfrifol o dan Ddeddf Trwyddedu 2003 i gyfrannu at leihau trais, damweiniau ac anafiadau sy'n gysylltiedig ag alcohol yn economi'r nos drwy weithio gyda deiliaid trwydded a thimau trwyddedu yn yr awdurdod lleol a'r heddlu i ddylanwadu ar newidiadau yng ngweithrediad eiddo trwyddedig 	
Cerrig milltir BI1 (2023-24)	Ch1	Cwmpasu'r hyn sy'n digwydd ar hyn o bryd mewn gofal sylfaenol a gofal eilaidd i sgrinio a nodi ymddygiadau yfed peryglus a niweidiol
	Ch2	Nodi gwelliannau arfaethedig mewn gofal sylfaenol ac eilaidd. Cyflawni camau gweithredu CAP yn y Cynllun
	Ch3	Gwaith i weithredu gwelliannau arfaethedig. Datblygu Cynllun Gweithredu CAP 2023-24
	Ch4	Adrodd ar allbynnau
Camau gweithredu a ragwelir yn y dyfodol BI2 a BI3 (2024-2026)	I'w gytuno â phartneriaid	
Sut fyddwn yn mesur llwyddiant? (KPI)	KPI 1	i'w gadarnhau
	KPI 2	i'w gadarnhau
Effeithiau	Anghydraddoldebau	Defnyddio dull cyffredinolïaeth cymesurol ar gyfer gwella adnabyddiaeth gynnar o yfed niweidiol a pheryglus (rydym yn gwybod bod ein cymunedau mwyaf difreintiedig yn profi lefelau uwch o afiechyd sy'n gysylltiedig ag alcohol)
	Yr Amgylchedd	Gostyngiad mewn sbwriel sy'n gysylltiedig ag alcohol
Partneriaid allweddol	Llawer o adrannau o fewn y BIP (timau dibyniaeth, hepatoleg, adran achosion brys, PCIC), y Bwrdd Cynllunio Ardal (APB), gwasanaethau triniaethau CAVDAS, Tîm Trwyddedu'r Heddlu, Cynghorau Caerdydd a Bro Morgannwg, Gwasanaethau Rheoliadol a Rennir, partneriaid CAP (gan gynnwys FOR Cardiff, Prifysgolion, UM), Iechyd Cyhoeddus Cymru, Llywodraeth Cymru, Alcohol Change Cymru, defnyddwyr gwasanaethau, ac Recovery Cymru.	

Nod y rhaglen	Datblygu dull systematig i leihau'r risg o gwmpo ymhlith pobl hŷn yng Nghaerdydd a Bro Morgannwg	
Cyd-destun	<ul style="list-style-type: none"> Mae cwypïadau yn fater iechyd cyhoeddus mawr, sydd â goblygiadau i iechyd a lles corfforol a meddyliol Amcangyfrifir y bydd traean o bobl dros 65 oed yn cwmpo unwaith y flwyddyn, gan godi i hanner yr holl bobl dros 80 oed. Mae modd atal llawer o gwypïadau, a gellir lleihau risgiau drwy amryw o ffactorau gan gynnwys ymarferion cryfder a chydbwysedd, rheoli meddyginiaeth, maethiad da, ac amgylchedd cartref diogel. 	
Camau gweithredu allweddol	<ul style="list-style-type: none"> Parhau i ddarparu gwasanaeth ymyrraeth gynnar i atal cwypïadau ar gyfer pobl sydd mewn perygl o gwmpo ar draws Caerdydd a'r Fro, gan gynnwys cyflwyno clinigau Aros yn Gadarn ymhellach Gwreiddio asesiadau risg cwypïadau ar gyfer pobl 65+ oed mewn ymarfer gweithwyr proffesiynol iechyd a gofal cymdeithasol perthnasol Datblygu dull system gyfan o nodi risg o gwmpo ac ymyriadau gyda phartneriaid allweddol sy'n gweithio ar draws Caerdydd a'r Fro 	
Cerrig milltir BI1 (2023-24)	Ch1	Adolygu'r offer sgrinio presennol ac edrych ar fecanweithiau priodol ar gyfer sgrinio am risgiau cwypïadau yn y gymuned gyda'r Fforwm Cyd-gynhyrchu Nodi partneriaid allweddol i gynnal sgrinio atal cwypïadau cymunedol
	Ch2	Nodi clwstwr gofal sylfaenol i ganolbwyntio ar atal cwypïadau a threialu llwybrau newydd Adolygu ac addasu Llwybr Iechyd Meddygon Teulu ar gyfer Cwypïadau Datblygu cerdyn 'Sgyrsiau Tosturiol' penodol i gwypïadau ar gyfer gweithiwr proffesiynol perthynol i iechyd
	Ch3	Defnyddio, ar sail cynllun peilot, offer sgrinio a llwybrau diwygiedig fel ymyriad i ganfod risg cwypïadau yn y gymuned
	Ch4	
Camau gweithredu a ragwelir yn y dyfodol BI2 a BI3 (2024-2026)	I'w gytuno	
Sut fyddwn yn mesur llwyddiant? (KPI)	KPI 1	Nifer achosion o dorri clun ymhlith pobl 65 oed a hŷn, fesul 100,000
	KPI 2	Nifer y bobl sy'n gweithio gyda phobl hŷn sydd wedi cwblhau'r cwrs hyfforddi Falls BI 2 awr o hyd
Effeithiau	Anghydraddoldebau	<ul style="list-style-type: none"> Cynnydd mewn gweithgareddau lleihau risg cwmpo e.e. dosbarthiadau ymarfer corff mewn ardaloedd o amddifadedd uwch Hyfforddiant wedi'i dargedu ar gyfer sefydliadau sy'n gweithio'n uniongyrchol gyda phobl hŷn sydd â risg uwch o gwmpo
	Yr Amgylchedd	
Partneriaid allweddol	BIP Caerdydd a'r Fro (PCIC, Diogelwch Cleifion, Ffisiotherapi); Elderfit; Chwaraeon Caerdydd; Cyngor Caerdydd; Cyngor Bro Morgannwg; Prifysgol Metropolitan Caerdydd	

Nod y rhaglen	Gwella iechyd a lles plant a phobl ifanc, eu rhieni a'u gofalwyr, drwy weithio yn yr ysgolion a'r lleoliadau gofal plant y maent yn eu mynychu.	
Cyd-destun	<ul style="list-style-type: none"> Mae dulliau gweithredu seiliedig ar leoliadau yn ddulliau cyffredinol sy'n ceisio dylanwadu ar yr amgylchedd, polisi ac arfer o fewn y lleoliad gan alluogi gwell iechyd a lles i'r rhai sydd yn y lleoliad hwnnw. Lansiwyd Rhwydwaith Cynlluniau Ysgolion Iach Cymru (WNHSS) ym mis Medi 1999, ac yna'r Wobr Ansawdd Genedlaethol yn 2009. Mae'r 2 fenter yn cael eu hadolygu ar hyn o bryd. Lansiwyd y Cynllun Cyn Ysgol Iach a Chynaliadwy (HaSPSS) yn 2011. Mae'r cynlluniau hyn yn rhoi fframwaith ar gyfer cyflawni gwaith partneriaeth i hybu iechyd a lles Mae profiadau yn rhan gynharaf bywyd plentyn yn cael dylanwad gydol oes, e.e. mae datblygiad plentynod cynnar yn dylanwadu ar ganlyniadau diweddarach, gan gynnwys cyrhaeddiad addysgol ar ddiwedd yr ysgol uwchradd a chanlyniadau economaidd a chymdeithasol canol oes, fel gordewdra 	
Camau gweithredu allweddol	<ul style="list-style-type: none"> Gyda phartneriaid, cyflwyno'r Dull Ysgol Gyfan ar gyfer Lles Emosiynol a Meddyliol drwy alluogi holl ysgolion Bro Morgannwg i gyflwyno Cynlluniau Gweithredu Cyfrannu at yr adolygiad o'r WNHSS i sicrhau bod y buddion gorau posibl i iechyd plant a phobl ifanc ym Mro Morgannwg Cefnogi 40 o leoliadau gofal plant i gyrraedd a chynnal safonau ymarfer a nodwyd yn ymwneud â Maeth ac Iechyd y Geg a Gweithgarwch Corfforol a Chwarae Egniol. 	
Cerrig milltir BI1 (2023-24)	Ch1	100% o ysgolion y Fro wedi cwblhau Cynllun Gweithredu Iechyd Meddwl ac Emosiynol Llwyddo i gofrestru holl ysgolion cynradd y Fro ar gyfer y Rhwydwaith Ymchwil Iechyd Ysgolion Trefnu digwyddiad ar gyfer staff lleoliadau HaSPSS i annog ymgysylltu a dathlu cyflawniad
	Ch2	Cynnal digwyddiad dathlu iechyd a lles ar gyfer ysgolion cynradd yn cynnwys disgyblion a staff Parhau i gyfarfod ag ysgolion yn unigol i ddatblygu eu gwaith ysgolion iach, EMWB WSA a SHRN Adolygu cyfranogiad lleoliadau cyn-ysgol yn yr HaSPSS a thargeddu lleoliadau nad ydynt yn cymryd rhan sydd mewn ardaloedd o amddifadedd
	Ch3	Ystyried a gweithredu ar ganlyniadau adolygiad WNHSS I'w gadarnhau ar gyfer HaSPSS
	Ch4	I'w gadarnhau yn dibynnu ar ganlyniadau adolygiad WNHSS I'w gadarnhau ar gyfer HaSPSS
Camau gweithredu a ragwelir yn y dyfodol BI2 a BI3 (2024-2026)	I'w gadarnhau yn dibynnu ar gynnydd yn 2023-2024	
Sut fyddwn yn mesur llwyddiant? (KPI)	KPI 1	Nifer yr ysgolion sy'n cwblhau Cynllun Gweithredu EMWB Nifer yr ysgolion cynradd sy'n cofrestru ar gyfer SHRN
	KPI 2	Nifer y lleoliadau cyn ysgol sy'n cwblhau adrannau Maeth ac Iechyd y Geg a Gweithgarwch Corfforol y cynllun
Effeithiau	Anghydraddoldebau	<ul style="list-style-type: none"> Mae WNHSS a HaSPSS ar gael i bawb ond wedi'u targedu i weithio'n agosach gyda lleoliadau mewn ardaloedd o amddifadedd Rhoi blaenoriaeth i hyrwyddo SHEP, Prydau Ysgol am Ddim a Chynlluniau Cychwyn Iach
	Yr Amgylchedd	<ul style="list-style-type: none"> Cynlluniau Teithio Llesol i'r Ysgol yn cael eu hyrwyddo Mae ailgylchu a lleihau yn themâu allweddol yn elfen yr 'Amgylchedd' y ddau gynllun Mwy o ddiddordeb mewn mentrau tyfu / garddio
Partneriaid allweddol	Cyngor y Fro (Dysgu a Sgiliau, Partneriaeth Plant a Phobl Ifanc, Dechrau'n Deg, Byw'n Iach, Big Fresh Catering, DIS) Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro (Dysgu a Sgiliau, Iechyd Plant a Theuluoedd), Prosiect Sbectrwm, Blynyddoedd Cynnar Cymru, Eco Ysgolion.	

* nodyn, rheolir ysgolion a lleoliadau cyn ysgol iach yng Nghaerdydd gan Gyngor Caerdydd

Llywio Iechyd ein Poblogaeth i'r Dyfodol

Mae elfennau canlynol ein rhaglen waith yn creu rhaglen Llywio Iechyd ein Poblogaeth i'r Dyfodol (SOPFH) ar gyfer 2023/24. Mae'r rhain yn feysydd a fydd yn elwa o gael mwy o amlygrwydd, aliniad ac ymgysylltiad yn benodol o fewn y Bwrdd Iechyd ac â rhaglenni strategol eraill yn y Bwrdd Iechyd. Bydd y set hon o ymyriadau yn parhau i ddatblygu ac esblygu yn ystod 2023/24.



Mynd i'r afael ag anghydraddoldebau

Gweithredu'r camau rhoi pwyslais ar atal o fewn BIP Caerdydd a'r Fro:

- Brechu ac imiwneiddio
 - Hyrwyddiad imiwneiddiadau plentyndod drwy sianeli cyfathrebu BIP, hyrwyddo gyda staff a'u teuluoedd, sesiynau brechu dros dro mewn hybiau cymunedol
- Sgrinio coluddyn
 - Ymgysylltu â chymunedau gan gynnwys lleisiau nas clywir yn aml, hyrwyddo drwy'r staff, ymgysylltu â staff i dderbyn sgrinio pan gynigir, nodi lleoliadau cymunedol newydd
- Symud Mwy, Bwyta'n Iach
 - Bwyta'n Iach yn y gwaith a lleihau ymddygiad eisteddog yn BIP Caerdydd a'r Fro
 - Polisi hysbysebu a marchnata iachach ar gyfer y BIP

Blaenoriaethu atal salwch

- Datblygu dull systematig ar gyfer atal salwch mewn gofal sylfaenol a chymunedol
 - Gweithredu argymhellion, yn enwedig gyda PCIC ac mewn perthynas â rhaglenni Cymunedau SOFCS a SOF
 - Gwella ansawdd a dadansoddiad o ddata'r BIP er mwyn gwella iechyd y boblogaeth, e.e.
 - Cwmpasu gwella casglu data ar gydraddoldeb/nodweddion gwarchoddedig
 - Data i wella mynediad cyfartal
 - Cofnodi statws ysmegu, mynegai màs y corff (BMI)
 - Potensial i adeiladu ar ddata Lightfoot
 - Segmentu poblogaeth (yn amodol ar ganfod cyllid ychwanegol)
- Ymgysylltu â gweithlu'r BIP
 - Cydgysylltu ag arweinwyr datgarboneiddio i sicrhau y darperir hyfforddiant gweithredu ar yr hinsawdd i staff y BIP, gan amlygu'r cysylltiadau rhwng hinsawdd ac iechyd a'r camau y gall aelodau staff eu cymryd
 - Cefnogi ymgysylltiad a hyfforddiant staff sy'n gweithio gyda grwpiau mewn risg e.e. mewn ymyriad byr ar alcohol (ABI), Gwneud i Bob Cyswllt Cyfrif (MECC), ymhelaethu ar negeseuon atal salwch (gweler uchod)